NAM THỨ MƯỜI BA — SỐ THỨ 2584 — Mỗi số : 0$02 — NGÀY THỨ HAI 26 và THỨ BA 27 OCTOBRE 1925

RESIDENCE SUPERIEURE AU TONKIN
DEPOT LEGAL

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Đi đâu lấy báo tại bureau của báo hoặc tại các hãng buôn	Người đem đến nhà	Gửi tới Gia-lâm	Bắc-kỳ và Trung-kỳ và Ai-lao	Nam-kỳ, Cao-miên và các thuộc-địa Pháp	Ngoại quốc
Một năm	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	12$00
Các làng và						
Các công sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	6.00
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	3.00
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	1.00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61 65, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHAM-HUY-LOC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 4288

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.
4e page — Une seule insertion . . . . 0 $ 20 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion . . . . . 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Việc hôn-thú ở trong xã-hội ta bây giờ

Xã-hội ta bây giờ dương vào cái buổi giao-thời tân cựu; người nào trong tâm-não cũng bình như có một cái tư-tưởng nọ với một cái tư-tưởng cũ, gặp việc gì cũng thấy hai cái tư-tưởng ấy xung-đột với nhau, như hai ngả đường ngả xuôi ngả ngược, hai tấm lụa tấm đỏ tấm vàng, tùy ý ai muốn đi đường nào thì đi, muốn mặc mũi nào thì mặc. Tức như cái việc hôn-thú cũng là một việc trọng yếu trong xã-hội, tân tư-tưởng thì khuynh hướng về cái chủ-nghĩa tự-do kết hôn, mà cựu tư-tưởng thì câu thủ về cái lễ tục dựng vợ gả chồng phải theo quyền cha mẹ; hai đằng nói dễu có lẽ phải, biết đằng nào nên bỏ mà đằng nào nên theo. Vậy ta cũng nên tìm lấy một cái lẽ chiết-trung, vừa thích-hợp với cái tình thế hiện thời mà vừa bảo-tồn được cái ý hay của lễ tục cũ, thưởng cũng là một cái vấn-đề đáng nghiên-cứu trong cái thời kỳ bán cựu bán tân này vậy.

Theo lễ tục cũ nước ta, thì trai lấy vợ, gái lấy chồng, nhất thiết tự quyền cha mẹ cả, hoặc lựa chỗ môn đương hộ đối, hoặc kén nơi phúc đức hiền lành; tục-ngữ ta có câu: lấy vợ xem dòng, lấy chồng xem giống là thế; còn đến dung mạo ngôn-ngữ, đức-tính, tài năng của người con trai con gái, tuy cũng có xem gọi là, nhưng phần nhiều chỉ nhờ về số-mệnh, chắc về mối mai, ít có nhà gia tâm cẩn thận, nhiều người lại tham thế-lực, mộ kim tiền, cốt làm sao gả cho con vào được chỗ giàu sang sung sướng, thôi thế là tông giống cũng chẳng kể, trái đối lứa cũng chẳng từ; thứ nhất là cái tình luyến ái của cặp bạn trăm năm ấn ở với nhau về sau này, thì thật không có một người cha mẹ nào mà lo sâu nghĩ xa cho đến cái đó hết; cho nên cái chế-độ hôn-thú ở nước ta xưa nay, nói là vợ chồng lấy nhau thì không phải, có lẽ nói là cha mẹ gả bán con thì đúng hơn. Ôi! Người ta chơi một người bạn, tìm một người ở, cũng còn phải xem đi xét lại, có được xứng tâm vừa ý mới nghe; huống-chi vợ chồng sống gửi thịt, thác gửi xương, còn hiệp lực đồng tâm để chủ trì gia-kế, còn sinh con để cái để nối dõi tông-đường, cái quan-hệ mật thiết biết là dường nào, thì sự lựa chọn càng không nên cẩu-thả lắm; vậy mà cứ chịu cha mẹ đặt đâu ngồi đấy, cứ buộc phải xe tơ kết tóc với một người không thuộc tính thuộc nết bao giờ, cái hạnh-phúc của đời người đánh liều trong tiếng hát một may một rủi có khi nghe thấy đoán bay, tin mối nói khéo, làm cho ba sinh hương lửa hóa ra một kiếp nợ nần; ấy câu thủ cái lệ tục cũ của ta cũng có điều tệ như thế.

Song, cái điều tệ ấy là tự cha mẹ không gia tâm cẩn thận, tìm nơi kiếm chốn cho con được thập-phần xứng đáng; chứ nói cho đến lẽ, thì cái quyền dựng vợ gả chồng mà còn ở trong tay cha mẹ, cái lệ tục cũ của ta như thế cũng vẫn có một cái thâm-ý rất hay.

Sao vậy? tình dục của người ta tất có một cái tuyệt đối phải phục tòng thì mới có thể hạn chế được. Xem như loài vật, tình dục của nó không có cái gì hạn chế, nên sự phối-ngẫu của nó chỉ đến trống mái dục cái là xong. Sự phối-ngẫu của người ta thì có một cái mục-đích cao hơn là cốt lấy cái hạnh-phúc gia đình làm trọng, nếu cái tình dục cũng như loài vật được số lỏng tháo cũi, thì cái mục-đích ấy cũng tiêu-duyệt mất còn gì. Con trai con gái đã đến lúc chim đắm vào trong bể ái-tình thì còn kể gì dung-mạo ngôn-ngữ, đức-hạnh, tài-năng, cái tệ không lựa chọn vì ái-tình của người con có khi lại hơn cái tệ không lựa chọn vì tham thế lực, mộ kim tiền của cha mẹ đã không lựa chọn cho thật tốt đôi vừa lứa thì tất có lúc hoa vùi liễu dập, yến chán oanh chường, cuộc ái-tình cũng chẳng được bao lâu, mà hạnh-phúc trong gia đình thì thật là lan-tác. Cho nên sự kết hôn chỉ nên chú ý về hạnh phúc chứ không nên thiên trọng về ái-tình, có hạnh phúc thì tự nhiên có ái-tình, mà có ái-tình không chắc đã có hạnh phúc. Lòng cha mẹ thương con, ai là chẳng mong cho con nghĩ gia nghi thất, mà kinh-nghiệm lịch-duyệt thì phần nhiều cha mẹ vẫn có hơn con; vì như mua một vật gì được người quen dùng vật ấy mà có lòng thực với mình kén chọn giùm cho thì tất được của tốt; lấy vợ lấy chồng để quyền cho cha mẹ, tức là một cách hạn chế cái tình dục nam nữ mà mưu lấy cái hạnh-phúc gia-đình vậy.

Bên Âu Mỹ con trai con gái được tự-do kết-hôn là vì ở nước văn-minh, người ta giáo-dục đã phổ-cập, trình-độ dân-trí đã cao, con trai con gái phần nhiều có đủ tư cách tự-trị tự biết hạn chế được cái tình-dục của mình mà lựa chọn lấy người tài đương đức đối, không vì cái khoái lạc một lúc mà để cái lầm lỡ chung thân; chứ học-vấn còn ít, trí-thức còn thấp kém như người mình bây giờ, chỉ nhờ có cái lễ tục đã tiêm-nhiễm vào thói quen, mà nhân-tâm có phóng-phạm được đôi chút, thành là cái cựu-tùy ta nên gìn giữ để hạn chế cái sống tình dục nó đương muốn phá đập tràn bờ.

Tuy vậy mà cái lệ đã kể trên kia cũng không nên không tìm phương bổ cứu. Thiết tưởng những người làm cha mẹ chớ, khá vụ hư danh ham của cải, phải lấy tài nghệ nết-na làm cốt mà xem đi xét lại cho cẩn thận để lựa được duyên ưa phận đẹp cho con mình, đã định được nơi chốn cho con rồi, lại nên hỏi đôi bên trai gái có thật vừa lòng xứng ý cùng nhau hay không, chớ nên gả ép cưới nài, lạm dụng cái quyền chuyên chế quá.

Thiển nghĩ như thế, không biết đã là cái lẽ chiết-trung ổn đáng hay chưa?

T.

Việc Thế-giới

(ĐIỆN TÍN)

Ngày 25 Octobre 1925

Việc nước Pháp

Tại hội-đồng tài-chính, ông tiến-toàn ấy-viên trình bày về sổ chi thu năm 1926. Trong sổ chi thu, sổ chi so với năm 1925, tăng lên 942 triệu, sổ tăng ấy là bởi giá tiền franc hạ mà ra. Số thu là 36 172 triệu, lại thêm một số phụ là 795 triệu. Số phụ ấy là bởi sự thi-hành các phương sách tài-chính mà có.

Phần nhiều các báo nói trước ngày 1 tới hai này, M. Caillaux chưa trình hội-đồng các quan thượng-thư các chương trình nhất định. Ngày hôm qua, ngài có trình các điều đề-cương với M. Painlevé.

Báo *Matin* nói bởi hội-đồng của tòa nội-các ngày nay rất là quan trọng. Một vài quan thượng thư sẽ hỏi ông Caillaux cái đại-ý về bài diễn-văn của ông định đọc ở Châteauroux ngày chủ nhật này.

Hội-đồng tòa nội-các đã bắt đầu bàn về cái hiện-tình tài chính. Sáng hôm thứ hai, hội-đồng vẫn họp. Bởi chiều hội-đồng các quan thượng-thư sẽ họp. Sau buổi hội-nghị buổi sáng, M. Caillaux có tuyên bố rằng các quan thượng-thư họp ý với nhau. Nhiều quan thượng-thư có nói ngày 29 này, các quan thượng-thư sẽ có mặt cả ở nghị-viện.

Các khoản trong cái chương-trình của quan Caillaux có quan-hệ mật-thiết với nhau, nghị-viện sẽ phải xem xét và ưng chuẩn cả các khoản. Trong chương-trình ấy có trù-tính đã các số tiền chi các trái-khoản và có đặt các thứ thuế phụ về các số lợi tức lớn.

Báo *Œuvre* nói các tin đồn về việc tòa nội-các sẽ thay đổi, là những tin không được đích xác.

Nước Pháp với nước Nhật

Nhân dịp hoàng-thân Asaka, cùng nữ hoàng thân là em rể và em gái Nhật-hoàng, khởi hành ở Pháp, hội Pháp-Nhật có đặt cuộc tiệc thân-tiếp. Các nhà chính-trị, các nhà ngoại-giao, các bậc quân-nhân, quan đại-sứ nước Nhật ở Paris và các viên chức ở bộ đại-sứ Nhật có đến dự tiệc. Hoàng thân Asaka đọc diễn-văn có nói hoàng-thân lấy làm vui lòng về những ngày hoàng-thân ở Pháp, vì trong khi ở Pháp, hoàng-thân biết được nhiều điều hay. Hoàng-thân nói khi nào về Nhật, hoàng-thân hết sức giảng hoàn cho hai nước được thân-ái với nhau.

Chiến-sự ở Maroc

Quân Pháp ở Djebel-Messaoui và ở núi Bibane chia nhau đánh các nơi.

Cái vấn-đề Mossoul

Tòa thẩm-phán quốc tế đã [illegible] đầu xét cái vấn đề Mossoul.

Việc nước Đức

Bá tước Vestarp, thay lời chánh đoàn quốc-dân, có trình một khoản phản-đối các giao ước Locarno.

Tại hội-đồng ngoại giao ở nghị-viện, đảng xã-hội, đảng trung-ương, đảng thứ-dân ưng-thuận các giao-ước Locarno. Đảng dân-chủ có hỏi vấn mọi lẽ cho được rõ-ràng.

Các báo nói các quan thượng thư về đảng quốc dân rất khó xử. Trước đây các viên ấy ưng-chuẩn công việc điều-đình ở Locarno nay thành ra tương-phản với khoản thỉnh cầu của bản chánh đảng.

Báo *Berliner Tageblatt* bình-phẩm về khoản thỉnh-cầu của đảng quốc-dân có nói: Cái khoản ấy không ai lưu tâm đến, vì chẳng qua là một việc quảng-cáo với nhà dự-báo đó thôi.

Việc nước Nhật bản

Tại hội-đồng các quan phó thượng thư, quan phó thượng-thư tài chính có nói: Sang năm chánh phủ chỉ mộ một trái khoản mà thôi, mà trái khoản ấy nhiều lắm là 150 triệu viên. Quan thượng thư bộ Nông-phố có tuyên bố rằng sau ngày 27 Octobre sẽ không phát gạo cho bọn thất nghiệp nữa.

Nước Nhật với nước Nga

Viên đại biểu nhà ngân hàng Yokohama specie Bank trong phái-bộ Nhật-bản về các tỉnh Nhật ở đảo Sakhaline đã tới về Cáp-nhĩ-tân. Viên ấy đã đến Moscou trong mùa hè mới rồi. Viên ấy có nói:

1. Từ trước định dựng một cơ-quan thương mại rất có thế lực, chung nhau Nhật và người Nga, nhưng từ trước có cố gắng hãy nay bất thành-công. 2. Hiện nay các nhà kỹ nghệ Nhật không có thể cấp vốn cho việc thương-mại nước Nga. 3. Nước Nhật không hoan-nghênh lối nước Nga bán về việc lập một sở buôn của Nga ở Tokio.

Một đường hỏa xa mới ở Ấn-độ

Hôm đương dự-bị để ngày 2 Novembre này ở Jamrad sẽ làm lễ khánh thành đường hỏa xa Kyber. *(Indopacifi)*

Gió bão ở bể Manche

Ở Đại-tây dương, và ở bể Manche, gió bão dữ-dội. Nhiều tàu bị nạn.

Một cái nạn tàu bay ở Pháp

Một cái tàu bay rơi ở gần bể Barre. Hai người chết đuối, một người mất tích, còn một người bị thương.

Một cái nạn mỏ than ở Dortmund

Một cái giây tam cổ ở một mỏ than bị đứt, cái thang chở người và than đương ở chỗ cao 75 thước rơi xuống, chết mất sáu người thợ mỏ. *(Bavas)*

VIỆC CHIẾN-TRANH Ở TRUNG-HOA

Quân của Trương-tác-Lâm ở Sơn-đông đến tụ tập ở miền Sut-cho-fou; quân của Mãn châu đương thu thập, đã tiến đến Bắc-kinh, vì quân ấy sẽ chiếm lấy Bắc-kinh, để giữ-gìn đường vận-tải đến Bắc-kinh, và Hán-khẩu. Quân của Phùng-ngọc-Tường hiện đóng ở Bắc-kinh, quân Mãn-châu mà chiếm Bắc-kinh, việc chiến-tranh không khéo sẽ lan rộng thêm, vì thế Phùng-ngọc-Tường sẽ giáp sức cho Ngô bội-Phu đánh quân Phụng-thiên. *(Indopacifi 24 Octobre)*

Ngô-bội-Phu phản kháng với ngoại giao đoàn về cuộc hội-nghị quan thuế, vì Ngô nói nay chưa phải là lúc họp hội-đồng ấy, Ngô nói các tin đồn về việc Ngô định lập một chánh phủ ở Nam-kinh, là một tin đồn sai.

Quân Phụng-thiên vẫn tụ tập. Từ bữa nọ đến nay, linh về ngạch quốc dân quân, linh của Phụng-ngọc-Tường, và linh Hà-nam vẫn trung lập. *(Indopacifi 26 Octobre)*

QUAN TOÀN-QUYỀN VARENNE TẠI PHÁP

Ngày hôm thứ sáu, hồi 16 giờ, quan Toàn-quyền đã xuống tàu *Paul Lecat* ở Marseille.

Buổi sáng hôm ấy viện Tonkin-địa có nghênh tiếp quan Toàn-quyền. Quan Toàn-quyền đáp M. Ariaud, hội-trưởng viện ấy, về cái vấn-đề quan-thuế, có nói ngài vẫn giữ cái tôn-chỉ để ngăn quan-thuế thuộc-địa tùy tòng với ngạch quan-thuế mẫu-quốc, song ngài cũng dùng một cách trung-bình như đặt các khoản riêng khiến cho thi hành được tiện lợi. *(Indopacifi)*

HY-LẠP VỚI NƯỚC BẢO

Ông Briand giờ việc ở Paris, nên định triệu hội đồng quản-trị của hội Vạn-quốc, ngày thứ hai này sẽ họp ở Paris. Đã mời nước Hy-lạp và nước Bảo cử đại-biểu đến trước hội-đồng quản-trị, và khuyên hai bên chớ có đánh nhau nữa.

(Indopacifi 23 Octobre)

Tin Hy lạp. — Sở điện-báo Athènes có tuyên-bố rằng việc phóng pháo vào Pétritch là một tin đồn sai, pháo-thủ Hy-lạp coi phóng pháo vào nhà ga ở thành ấy mà thôi.

Khi chiếm xong các nơi yếu-địa, thì quân Hy-lạp đã được lệnh đừng lại không tiến lên nữa.

Tin nước Bảo. — Sở điện báo nước Bảo báo tin rằng tình-trạng nguy-cấp hơn trước. Quân Hy-lạp lại khai thêm công. Quân trước Bảo theo như mệnh lệnh của bản chánh-phủ không ra nghênh chiến, vì nước Bảo định đợi xem hội Vạn quốc quyết-định ra làm sao. Quân Hy-lạp lại phóng pháo vào Pétritch. *(Indopacifi 25 Octobre)*

Nước Bảo có điện cho hội Vạn-quốc rằng người Hy lạp tiến vào địa hạt trong một đường trận dài 32 kilomètres, và sâu 10 kilomètres.

(Havas, 24 Octobre)

Giải đáp những điều pháp-luật

Bản-quán có lời bá cáo cùng thương gia các nơi bản mục báo qui đến hỏi về pháp-luật mà có định theo cái giá cước báo thì bản-quán không bao giờ nhận cả, chỉ trả lời những bài hỏi không có nghĩa hoa đang báo mà thôi. Vì mỗi ngày bản-quán chỉ có thì giờ đáp vào báo được một vài bài thôi, mà số thư gửi đến hỏi lại nhiều, cho nên bản-quán phải theo số thứ tự giấy đến trước sau mà giải-đáp dần. Còn bao chàm giải-đáp là vì thế, ong xin các ngài cho mong cho.

LỜI HỎI. — Kính trình quí báo làm ơn chỉ bảo cho tôi về sự sau này:

Em dâu tôi là người Hoàng-phái về làm dâu nhà tôi từ ngày tháng chạp năm ngoái thì sắt cầm hòa hiệp, chăn gối êm ấm, tôi cũng mừng giùm cho em tôi; đến tháng giêng năm nay, hai vợ chồng đều ở chung với tôi tại tỉnh Quảng-bình để làm ăn, trong tỉnh ở châu, ngoài tỉnh anh em, mặt nhà sum hiệp như bát nước đầy. Ngờ đâu đến ngày mồng bảy tháng năm ta, tự-nhiên em dâu tôi bỏ trốn đi, thì em tôi đã làm tờ trình với lý trưởng sở tại và trình quan dinh tỉnh thành-phố, rồi thân hành đi về Huế tới nhà ông nhạc mà hỏi-dò; ông nhạc em tôi nói rằng: «Bữa trước tao có thấy nó về đây, thì con nhẩy đưa cho tao mười đồng thì tao tìm đưa nó về cho mày». Khi ấy em tôi đưa bạc rồi ông cứ về. Rồi tờ lại cho em tôi, rồi nhẩn em tôi cứ ra làm ăn, chớ lo việc ấy nữa, thì em tôi lo đi làm ăn và trông tin ông nhạc đem vợ ra, mà không thấy tin tức gì cả, đến ngày tháng sáu annam.... thì tiếp được thơ của ông chú em dâu tôi gửi ra nói rằng ông nhạc em tôi toan mưu đi kiện, thì phải gửi cho ông ấy 8 đồng nữa, thì việc ấy mới yên; nên em tôi lo-ngại quá, phải làm đơn kêu nại lại và có đính theo cả cái giấy tờ của ông nhạc em tôi và cái thư của ông chú về em tôi, cáo tại tỉnh Quảng-bình, rồi tỉnh tư về tỉnh Thừa-thiên.

Nay em tôi tiếp được chiếu tư của phủ Thừa-thiên ra và tờ khai cần ông nhạc em tôi, đại lược đã về em tôi có lòng phụ bạc, nên vợ nó phải bỏ trốn, và vợ chồng tôi ăn ở khắc nghiệt điều gì, nó mới trốn. Vậy em tôi đã làm tờ khai về phủ Thừa-thiên rằng: nếu em tôi và vợ chồng tôi ở không phải với nó thì đã có M. B.... là chú ruột của vợ em tôi biện ở chung với tôi một nhà, nếu chúng tôi ở tỉnh tệ thì nó đã đem lòng ghen tuông thì lâu rồi cũng biết, huống chi chú ruột vợ em tôi ở trong nhà tôi mà không biết hay sao? mà ông chú nó lại có đứng ký vào tờ em tôi bằng hẳn hoi nữa.

Lẽ là sự-tình thiệt đầu đuôi như tờ tôi mà quan trên xét ra sẽ nào? và chúng tôi có sự lỗi gì không? Quí-báo là bậc cao-minh, và mấy tay lý-luật, xin xét những sự lý ấy mà chỉ bảo cho chúng tôi biết, thì chúng tôi cảm ơn lắm.

LỜI ĐÁP. — Nếu em ông không đánh đập vợ thì không ngại chi hết, mà vì đã có đánh đập mấy cái, không có thương-tích nặng thì chẳng không bỏ chi.

Luật nước nào cũng vậy, mà nhất là nước ta, vợ bao giờ cũng phải vâng lời chồng, chồng đi đâu phải theo đi đó.

Nay vợ em ông bỏ nhà chồng mà đi thì phạm một lỗi nặng, em ông có thể xin quan cho đề vợ (bỏ vợ) được.

Hoàng-việt luật-lệ điều 1: 8 có định rằng: «Nếu người vợ cứ tự ý mình bỏ nhà chồng mà trốn đi thì sẽ phải phạt trượng một trăm mà người chồng được phép đem gả hoặc bán đi.»

Như vậy, em ông đã thưa kiện người vợ thì tòi, chẳng nhà vợ còn đòi kiện về lẽ gì?

Người bỏ vợ em ông đã dùng cách dọa nạt em ông mà lấy tiền thì có thể kể vào tội đã định ở Hoàng-việt luật lệ theo điều 242 và 305 như sau này:

Điều 242. — Những kẻ nào dùng sự hống-hách dọa dẫm mà lấy tiền của người ta thì sẽ phải phạt như tội thổ đạo mà lại nặng thêm một bực.... Những bực tôn trưởng mà phạm tới kẻ ty đối với những bực tiểu tôi tội sẽ kể vào theo như tội thân thích ăn cắp của nhau mà có giảm bực... »

Điều 305 — Người nào vu cáo cho người ta vì một tội đáng phải phạt sẽ thì người ấy sẽ phải chịu cái tội mà mình vu-cáo ấy và thêm lên hai bậc, nếu tội đáng phải phạt lưu, phạt đồ, phạt trượng thì tội phải thêm lên ba bực...»

Ph. h.-L.

NƯỚC LỤT LÀM LỢI

Hưng-hà là một con sông rất to, rất mạnh, thấm-nhuận cho miền trung-châu xứ Bắc-kỳ, hàng năm nước to thường hay tràn bờ. Trong những mùa tháng năm, tự-nhiên em dâu tôi bỗ trốn đi, thì em tôi đã làm tờ trình với lý trưởng sở tại và trình quan dinh tỉnh thành-phố, rồi thân hành đi về Huế tới nhà ông nhạc mà hỏi-dò; ông nhạc em tôi nói rằng: «Bữa trước tao có thấy nó về đây, thì con nhẩy đưa cho tao mười đồng thì tao tìm đưa nó về cho mày». Khi ấy em tôi đưa bạc rồi ông cứ về. Rồi tờ lại cho em tôi, rồi nhẩn em tôi cứ ra làm ăn, chớ lo việc ấy nữa, thì em tôi lo đi làm ăn và trông tin ông nhạc đem vợ ra, mà không thấy tin tức gì cả, đến ngày tháng sáu annam.... thì tiếp được thơ của ông chú em dâu tôi gửi ra nói rằng ông nhạc em tôi toan mưu

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chú Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

đôi giọt, sau thành ra đường nho nhỏ, sau rồi loang ra dòng to, sau cùng vỡ bung và chảy tóe ra mà trôi đi hết cả, mùa màng ngập, trâu bò chết đuối, lắm khi cứ dân không phòng trước cũng bị thiệt mạng nữa.

Tuy mùa màng bị hư hỏng như thế, nhưng dân sự vẫn giữ được cái thái độ điềm tĩnh. Chúng ta thường lấy làm lạ, vì chúng ta không hiểu rằng sự thiệt hại ấy lại có sự lợi ích đề bù lại. Nếu nhà nông ta giữ được cho vợ con trâu bò và một ít gia sản khỏi bị ngập lụt, thì cứ yên lòng mà ngồi đợi nước xuống, khi nước xuống mà còn cày cấy được thì người ta lại cày cấy; lúa giống khi ấy tuy cũng không chắc đã được tươi tốt, vì cấy đã muộn rồi thì hạt thóc có được nở rang vững chắc gì cho lắm, nhưng cũng có hạt thóc ăn, khỏi đến nỗi túng thiếu để đợi mùa sau. Nếu thời-vụ đã muộn quá, không bòng cấy lại được nữa, thì người ta giữ lấy nước lại, để sau cấy lúa chiêm, và đánh cá để phòng sự đói-kém.

Vụ lúa chiêm sau này và mấy vụ sau tất là tốt hơn trước, không những là vì giữ được nước, mà cốt là vì màu đất đã hết rồi, bây giờ nước lụt ra rồi, phù-sa đọng lại, cày cấy lại tốt lắm.

Đất phù sa có quan-hệ đến màu đất thế nào? Chúng ta thử lấy việc đã nghiệm ra trong năm 1924 ở các ruộng dâu thuộc về hạt Thanh-ba để làm gương thì biết.

Tháng bảy và tháng tám tây năm 1924, Hồng hà theo lệ hằng năm, nước cũng tràn bờ và chảy tóe cả ra các ruộng gần sông. Lần lụt thứ nhất lâu đến 6 ngày, ruộng dâu ở bên bờ sông nước sâu đến 1 m 80; lần lụt thứ hai 11 ngày, nước sâu đến 0m8.; lần lụt thứ ba 8 ngày, nước có 0m76. Khi nước đã ra bắn rồi, đất phù-sa đóng ở mặt đất dày đến 0 m 75, rồi sau một thước vuông đất bồi được đến gần 400 kilos.

Đất phù sa đóng dày như thế, thật là không mấy khi có; thường thường chung quanh chỗ đê vỡ, chỉ thấy dày độ vài trăm phân tây, rồi xa đi một tí thì đã mỏng đi rồi, cách xa nơi vỡ độ giâm bảy kilomètres, thì chỉ còn mấy ly mà thôi. Ở Thanh-ba thì lớp phù sa cứ đóng dày mãi lên; còn thường thì nước lụt không đóng được nhiều đất phù sa như thế.

Phòng Thí-nghiệm canh-nông đã phân chất để nghiệm xem, thì đất bồi ấy chất cũng gần giống chất đất ở Trung-châu, cái ấy cũng không lạ gì, vì cũng cùng một chất, nhưng có trữa nhiều hóa chất khác. Đất phù-sa có nhiều chất đạm và chất lân (Phosphore) hơn đất đồng bằng một tí, mà chất potasse và nhất là chất vôi thì lại nhiều hơn nữa. Đất bồi mới tốt hơn đất bồi cũ nhiều, là nhờ có thứ đó bón tốt ấy, ấy vì thế mà mùa màng mới tốt bội lên.

Đã xem đất phù-sa ở các nơi về phân chất ra thì biết rằng dùng đồ làm ruộng mà cày xới rồi giồng những thứ cây rễ ăn là là trên mặt đất như là loài lúa, thì đất bồi chứa nhiều nguyên chất có ích hơn lớp đất dưới. Nếu nước lụt đã đóng lại một lớp đất mới lên trên, thì rễ lúa đã có sẵn một cái kho tàng rất rộng rất nhiều, tha hồ thủ dụng, ấy mùa màng nhờ đó mà được phong-thu.

Nếu ta xét xem một mẫu tây đất có một phân tây đất bồi như là đất bồi ở Thanh-ba mới rồi, thì ta thấy có 30 kilos chất đạm, 10 kilos chất lân, 120 kilos chất potasse, và 1500 kilos chất vôi, số ấy cũng ngang với 4000 kilos phân bón lại hòa thêm 100 kilos chlorure de potassium lẫn với 6000 kilos vôi tôi rồi.

Tin sau cùng

Hiện tình tòa nội-các nước Pháp

Báo *Petit Parisien* có nói: Hội-đồng tòa nội-các đồng-thanh ưng thuận các khoản của ông Painlevé bàn, nghĩa là: 1· Trong buổi hội-đồng của tòa nội-các ngày 26 octobre này, ông Caillaux phải trình cho hội-đồng biết cái chương-trình tài-chính của ông. 2 Cái chương-trình ấy phải theo cái tôn-chỉ trong khoản thỉnh cầu của đảng cấp tiến tại cuộc hội-nghị ở Nice.

Báo *Matin* có nói trong buổi hội-đồng của tòa nội-các mới rồi, ông De Monzie phản kháng ông Caillaux và trách ông rằng sáu tháng giời nay mà không soạn xong một cái chương-trình nhất định về đường tài-chính.

Sau khi tòa nội-các hội nghị ngày hôm qua, nghe ý ở nghị-viện, thì tòa nội-các sẽ có thay đổi một đôi vị mà không khéo sẽ phải thay đổi cả tòa nội-các.

Chiến-sự ở Syrie

Đại-tướng Gamelin tổ-chức việc trừng phạt các miền lân-cận thành Damas, là những nơi chứa chấp các bọn khởi nghịch. Định đến ngày hôm nay thì phải nộp tiền phạt và khí-giới.

Hội đồng quản-hạt ở Nam-kỳ

Ngày thứ hai 26 octobre, hội-đồng quản-hạt sẽ họp kỳ thường niên. Quan toàn quyền đốc chủ tọa sẽ đọc diễn-văn. *(Indopacifi)*

Chiến-sự ở Maroc

Tin Madrid. — Có tin đồn rằng, Abd El Krim sẽ đến Tanger để giảng-hòa. *(Havas)*

VIỆC HANOI

Thời-tiết

7 giờ	26 độ
15 giờ	28 độ

Giá thóc gạo:

Gạo hạng nhất, một tạ	10	00
— nhì, —	9	65
— ba, —	8	30
Thóc hạng nhất,	6	45
Bắp ngô	5	50

Giá bạc. — Kể từ ngày 26 Octobre 1925 giá bạc ở kho Nhà-nước định là 13 f. 90.

Tin tàu. — Tàu *Hanoi* đến ngày thứ ba 27 octobre hồi 15 giờ ở Haiphong sẽ chạy đi Hongkong, đường Pakhoi, Hoihow và Fort Bayard.

Các thư-từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe-lửa 6 giờ 20 tối 27 octobre.

— Tàu *Compiègne* mang thư sang Pháp, đến ngày thứ bảy 31 octobre hồi 6 giờ ở Haiphong sẽ chạy đi Tourane và Saigon, trừ các thư từ và hộp có khai giá không kể.

Các thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe-lửa 20 giờ 17 phút tối 30 octobre.

— Tàu *Claude Chappe* mang thư sang Pháp, đến ngày thứ năm 29 octobre hồi 6 giờ sáng ở Haiphong sẽ chạy đi Tourane, Qui-nhơn và Saigon.

Các thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe-lửa 20 giờ 7 phút tối thứ tư 28 octobre.

Phi-tướng Ý đã tới Bangkok. — Phi-tướng nước Ý là trung-tá de Pinedo qua xứ ta hôm nọ đã tới Bangkok từ chiều thứ năm hồi 5 giờ 30.

Một phái bộ thanh tra tại thuộc-địa. — Kỳ tàu ở Pháp sang vừa rồi lại có mấy quan thanh-tra đi phái bộ tại thuộc-địa. Các ngài đã đi tàu *Claude Chappe* tới Haiphong ngày hôm nay.

Các ngài ở đây mấy bữa rồi sẽ đi đường bộ sang Ai-lao.

Những bài không ký tên. — Bản báo xin nhắc lại rằng những bài đăng báo không ký tên, không để chỗ ở có thể xét lại đích xác được, thì dù hay đến đâu, dù là chuyện thực thì bản báo cũng bỏ đi cả.

Trong ngạch cai-trị — Như lời bản quán đã nói trước, nay đã có nghị-định quan phó cai-trị hạng nhất de Battini phó công-sứ Lạng-sơn lên quyền công-sứ tỉnh ấy thay M. Tharaud về nghỉ.

Một cái bằng Sư-phạm đặt cho ngạch giáo-học thí-sai. — Quan Thống-sứ Bắc-kỳ vừa ký một đạo nghị-định đặt tại Bắc-kỳ một thứ văn bằng Sư-phạm cấp cho ngạch giáo-học thí-sai dạy trong các trường Sơ-đẳng yếu-lược (Certificat d'aptitude pédagogique à l'enseignement élémentaire franco indigène). Phàm các giáo học thí-sai tập-sự mà muốn lên chức đều phải thi cỏ bằng ấy cả.

Thể lệ như sau này:

Những người ứng thí phải hợp cách thức sau này:

1° Là nam nữ giáo-học thí sai tập-sự;

2° Là tính đến ngày 1er janvier năm mình đi thi, phải tập-sự tại một trường công được một năm rồi. Từ 18 tuổi trở lên, cái thì giờ của mình theo học tại một trường Sư-phạm hay là trong một lớp trợ-giáo (cours normal) thì cũng được kể như là thì giờ đã tập sự.

Kỳ thi bằng Sư phạm về việc dạy học trong các trường Pháp-Việt bực sơ-đẳng yếu lược sẽ mở tại Hanoi và trong mấy tỉnh lỵ vào trong khoảng tháng giêng.

Ngày thi và các hạt mở kỳ thi sẽ do quan Thống-sứ Bắc-kỳ định. Mỗi năm chỉ có một khóa thôi.

Những thí-sinh thuộc về các hạt nào mà không có mở kỳ thi thì sẽ ứng thí tại hạt nào gần nhất.

Các thí sinh phải xin biên tên vào sổ tại nhà Học chính Bắc-kỳ trước kỳ thi ít ra là một tháng. Phải làm đơn do mình viết và ký tên lấy.

Hội-đồng trung ương sát hạch bằng Sư phạm Pháp Việt sơ-đẳng yếu-lược do quan Thống sứ cử. Hội-đồng ấy có:

Quan chánh đốc-học Bắc-kỳ hay một viên đại biểu làm chủ-khảo; các phụ khảo thì thì có: ông đốc hay là bà đốc trường Sư-phạm, ông đốc trường Thực-hành, một hay là mấy ông thanh-tra bực sơ-học người Pháp hoặc là ông đốc hay bà đốc các trường Pháp-Việt, một hay là mấy ông thanh-tra bực sơ-học người bản xứ, một hay là mấy nam nữ giáo học người bản xứ.

Kỳ thi có:

1· Một bài viết;

2· Một bài thực hành;

3 Một bài vấn đáp.

Mỗi bài thi điểm số cho từ 0 đến 20. Hễ phải bài nào mà điểm số không được 10 thì phải loại.

Kỳ thi viết có một bài luận Pháp-văn ra về một vấn đề sơ lược sư phạm thực hành.

Kỳ thi thực hành và thi vấn đáp mở vào ba tháng sau kỳ thi viết.

Kỳ thi thực hành và thi vấn đáp mở tại Hanoi hay là các tỉnh lỵ nào có một ông thanh tra các trường, do một hội đồng quan chánh đốc học Bắc kỳ cử ra. Hội-đồng ấy chủ khảo có quan chánh thanh tra Pháp bực sơ học và phụ khảo thì có một ông thanh tra bản xứ bực sơ học [illegible] một nam hay là nữ giáo học th[illegible] người bản xứ.

Kỳ thi thực hành phải thi một nửa ngày, ít ra phải dạy bốn bài mà hai bài bằng chữ Pháp (một bài dạy về Pháp văn và một bài dạy tính hay tạp vật), còn các bài khác thì dạy bằng quốc ngữ. Kỳ thực hành phải thi trong một buồng có một hay là mấy lớp trong ba lớp yếu lược.

Kỳ thực hành giả thử thi được ngay tại lớp của thí sinh thì nên lắm. Nếu thí sinh phải thi ở trong một lớp học không phải lớp của mình thì được phép vào lớp ấy hai ngày trước buổi thi.

Hai mươi bốn giờ trước lúc thi, ông chánh chủ khảo hội đồng sát hạch sẽ báo trước cho thí sinh biết cái chương trình phải dạy thực hành thế nào rồi đến kỳ vấn đáp kỳ thi vấn đáp hỏi bằng tiếng tây về những vấn đề sau này:

1· Tổ chức một trường sơ học yếu lược về đường trình thức và đường sư phạm và quản trị, một trường ấy thế nào;

2· Về sự tổ chức các bực học ở Đông dương, về các chương-trình học, và phương pháp dạy các môn trong chương trình;

3· Về nghĩa vụ của thầy học đối với học-trò, với quan chức và với nhân dân.

Các nam nữ thí sinh hỏng kỳ thực hành hay kỳ vấn đáp thì đến khóa sau được kể như là đã thi đỗ kỳ thi viết rồi.

MUỐN BÁN

Một bộ sa-lông ... bằng gỗ ... 1 cái canapé ... 1 cái pouf nhồi và ... Mấy chỗ ba cái cửa sổ. Còn mới. Giá bán 400 p.

Hỏi tại bản quán.

Tại hiệu BÀO CHẾ MONTES có bán:

CHLORATE DE POTASSE dùng làm pháo.

ALUN de CHROME dùng để thuộc da.

ACIDE FLUORHYDRIQUE dùng để đục thủy tinh.

CARBONATE D'AMMONIAQUE et VANILLINE dùng cho các hàng bánh và kẹo.

TRUNG BẮC HỌC HIỆU

校學北中

22. PHỐ NHÀ THỜ (G. LAMBLOT)

HIỆU TRƯỞNG: PHẠM-HUY-LỤC

Là trường tư của bản quán Trung-Bắc mở ra, đã khai-giảng từ ngày 15 octobre.

Chương-trình theo như chương-trình Nhà nước, nhưng chú-trọng nhất về Pháp văn và Quốc-văn. Cái tôn-chỉ của «Trung-Bắc học-hiệu» là ở sự giáo dục.

Hiện nay mới có ba lớp dưới, đến tháng sau sẽ mở thêm hai lớp trên.

Giấy xin học xin đem đến bản quán «Trung-Bắc-Tân-Văn», số 61-63, phố hàng Bông hay đến «Trung Bắc học-hiệu», số 22, phố Nhà-thờ.

Tòa án Trừng-trị — Sáng hôm nay tòa án Trừng-trị xử những việc sau này:

Ăn cắp dây điện-thoại — Đêm hôm rạng ngày 15 tháng 7 tây vừa rồi ở đường Hanoi — Haiphong thấy mất một quãng dây điện-thoại 165 thước đáng giá 11 $ 65. Quan sở tại tra xét thì bắt được tên Ng-v Đệ là đứa ăn cắp. Đem xét hỏi thì nó thú nhận và khai rằng Đặng-văn-Thúc là chánh hương-hội làng nó xui nó cùng với tên Đỗ-v-Súc và Ng-văn-Huân ăn cắp. Hỏi tên Huân và tên Súc cũng thú nhận, còn tên Chúc thì nhất định kêu can không nhận. Tòa hỏi chứng tá rồi tuyên án phạt tên Đệ, tên Huân, tên Súc và tên Chúc mỗi tên 3 tháng 1 ngày tù. Còn Ng-văn-Quát là lý trưởng làm nghề thợ rèn bị thưa là chứa dây điện thoại ăn cắp thì được tha vì xét không đủ bằng chứng.

Lừa đảo. — Nhân ngày đấu-xảo canh-nông trong kỳ hội-chợ năm ngoái, cố Lebourdais có một con ngựa đáng giá 100 đồng đem đấu-xảo, hội đồng xét cho ngựa ấy được thưởng. Đến khi tan cuộc đấu-xảo, cố Lebourdais lấy ngựa ra rồi vì nhân thấy Ng v-Xuyên làm nghề vận-tải thuê, cũng có nhiều ngựa, nên cố nhờ tìm khách bán hộ con ngựa ấy. Tên ấy nhận ngựa và đòng để mua thóc cho ăn. Sau đem ngựa bán lẫn với ngựa của mình cộng là 50 con, cho một người ở Nam-định đánh đồ-đồng là 25 đồng để cho chạy ngựa mình đến khi có Lebourdais hỏi đến ngựa gửi chỉ nói quanh không chịu trả, sau đó biết là bán rồi mới đi kiện. Hỏi thì tên ấy khai là ngựa bán được có 25 đồng mà lần mới bán được vì cố Lebourdais không trả tiền thóc mua cho ngựa ăn nên phải giữ tiền bán ngựa để trừ vào. Tòa phạt tên Xuyên 2 tháng tù.

Ăn cắp của chủ. — Sở vận-tải đồ đạc và hàng hóa cho các hiệu có nhận rượu chai để gửi đi cho khách mua hàng ở tỉnh khác. Hôm 19 tháng tây này đóng thành sáu hòm chằng dây thép cặp chì đem vào đấy giao cho cai tải ra ga để gửi đi. Ng văn-Canh và Ng-văn-Sơn là cu li nhận tải những hòm ấy khi đến nơi thấy người cai phải vào trong ga đưa giấy gửi hàng thì hai tên cu-ly ở ngoài cậy hòm lấy 5 chai. Hỏi thì hai tên thú nhận vì thèm rượu có trót dại lấy mỗi đứa một chai dấu đi để uống. Tòa phạt tên Canh và tên Sơn mỗi tên 2 tháng tù nhưng cho tên Sơn được án treo vì tên ấy chưa đến thuổi trưởng thành.

Đầy tớ bất lương. — Ng-văn-Cư làm bồi cho M. Marnais ăn cắp của chủ 35 thước lụa, phải tòa phạt 3 tháng 1 ngày tù án treo.

Ngạch y chính. — M. Phạm-ngọc Côn, thầy thuốc thí-sai hạng năm ở Ninh-giang, nay kiêm việc khám thịt ở Ninh giang.

Cái nạn của con nhà lao động. — Hồi 2 giờ chiều 23 vừa rồi, Lê-đình-Mão, là phu sở giây thép, trong khi đẩy cái lô dây nói vào trong xưởng ở đường Félix Faure, thì bị ngã lăn xuống vệ đường. Đã lập tức đưa vào nhà thương điều trị.

Một người lính Vân-nam chết tại nhà hàng cơm ở hàng Lọng.

Người Khách coi toán quân Vân-nam tên là Chong ly-Mai, dẫn toán quân trở về Vân-nam, qua Hanoi, có trình rằng hồi 4 giờ sáng ngày 24 vừa rồi, một người Khách trong toán quân ấy tên là Lưu-duy-Fong, 23 tuổi, chết tại nhà hàng-cơm số 93 phố hàng Lọng. Hiện đã biện-khám và mang vào nhà xác.

Bán một cái xe nhà bánh cao-su hơn còn tốt lắm. Hỏi tại Nhà máy Nước Hanoi.

HIỆU BÀO CHẾ:

CHASSAGNE

59, Rue Paul-Bert, Hanoi

Có bán đủ cả các thứ thuốc

NÊN HỎI QUYỂN MẪU HÀNG (CATALOGUE) Ở ĐÂY

Công-ty đánh cá và làm Nước-mắm Bắc-kỳ

CÓ LỜI KÍNH CÁO:

Bản công-ty đã phát mại thứ Nước-mắm rất tốt và rất bổ, làm theo đúng luật-phép dương thi-hành, toàn bằng những thứ cá ngon, lấy thật nước nhứt ra mà chế y phép vệ-sinh, giá bán thì lại hơn các thứ nước-mắm tốt có nguyên vị là rẻ hơn cả. Các nhà mua dùng có thể chắc được rằng không phải ăn những thứ nước hàng bần thỉu một phần nước-cốt, chín mươi phần nước-lã.

Nước-mắm này chỉ làm có một hạng, đựng vào hai thứ chai.

1· Chai lớn có gắn sắt-nhe	0 $ 25
Trả lại chai trừ	0 . 09
2 Chai nhỏ	0 . 04
Trả lại chai trừ	0 . 01

Chính sở công-ty tại Hanoi
51, đường Gia-Long.

Hiện đã có bán tại hiệu Phúc-Thành, 39, phố hàng Đậu, và ở các tỉnh cũng đều đã có bán cả rồi.

Số 311

THỦY-HỬ

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Lư tuấn-nghĩa bất-đắc-dĩ phải nhận lời. Ngày hôm sau, *Tống-giang* đặt tiệc tiễn-hành, trong khi dự tiệc, các vị đầu-lĩnh đều nói:

— *Tống* đại-huynh tôi kính-mến viên-ngoại mười phần thì anh em chúng tôi đây lại nên kính-mến viên-ngoại đến mười hai phần. Nay đại-huynh tôi đặt tiệc tiễn-hành, viên-ngoại đã sẵn lòng chiếu-cố, còn anh em chúng tôi đây, nếu viên-ngoại không chiếu cố cho, chẳng hóa ra kẻ trọng người khinh lắm ru!

Lý-qui ngồi đấy, cũng kêu to lên rằng:

— Tôi chịu bao nhiêu nỗi khổ-sở, về đến *Bắc-kinh*, mới mời được viên-ngoại tới đây, nay viên-ngoại lại không cho tôi được đặt tiệc tiễn-hành thì còn ra thể nào. Tôi xin liều tính-mệnh mà cùng viên-ngoại chơi nhau một phen.

Ngô-dụng cả cười mà rằng:

— Xưa nay tôi chưa từng thấy ai lại mời khách như thế bao giờ! Thôi thì viên-ngoại cũng nên xét cái lòng thành của mọi người mà ở lại trong mấy hôm nữa.

Nấn ná lại qua bốn năm ngày nữa, *Lư tuấn-nghĩa* quyết chí xin đi, bỗng thấy *Thần-cơ quân-sư Chu-vũ* cùng một bọn đầu-lĩnh kéo thẳng vào *Trung-nghĩa-đường* mà tỏ ý xin đặt tiệc tiễn-hành để mời *Lư-tuấn-nghĩa*.

Chu-vũ nói:

— Chúng tôi dẫu là đàn em, nhưng cũng đã từng có chút công-lao với sơn-trại đây. Dẫu nay đặt tiệc tiễn-hành, chẳng lẽ chúng tôi dám bỏ thuốc mê vào trong rượu hay sao, mà *Lư* viên-ngoại lại không thèm chiếu-cố đến. Đối với chúng tôi thì thế nào cũng được, chỉ sợ còn bọn đàn em dưới, xảy sinh sự lôi-thôi gì, e có điều không tiện vậy.

Ngô-dụng liền đứng dậy nói:

— Các ông chớ nên nóng nảy, để tôi xin nói với viên-ngoại hãy ở lại mấy hôm, cũng chẳng hề chi. Người ta thường có câu rằng: «*Mời người uống rượu, nguyên không phải là bụng ác*».

Lư-tuấn-nghĩa không thể nào từ-chối cho được, đành lại phải ở thêm trong mấy hôm. Trước sau cả thảy đến bốn năm mươi ngày. Từ khi ở *Bắc-kinh* ra đi, vào hồi tháng năm, thấm-thoắt ở *Lương-sơn-bạc* đã thành ra quá hai tháng, bây giờ gió tây hiu hắt, giọt sương la-đà, đã vào hồi cuối thu rồi.

Lư-tuấn-nghĩa nhất-định xin về, khẩn-khoản nói với *Tống-giang*. *Tống-giang* cười mà bảo rằng:

— Được! Ngày mai tôi xin tiễn viên-ngoại đến bến *Kim sa*.

Lư tuấn nghĩa xiết bao mừng-rỡ. Ngày hôm sau, *Tống giang* truyền đem áo quần dao gậy thuở trước trả lại cho *Lư-tuấn-nghĩa*, rồi các vị đầu-lĩnh cùng nhau lũ-lượt đi tiễn xuống núi.

Tống-giang đem một mâm vàng bạc ra để đưa tiễn. *Lư-tuấn-nghĩa* cười mà bảo rằng:

— Tiền của trong sơn-trại, tự đâu đem đến mà *Lư-tuấn-nghĩa* này dám nhận! nhưng nếu không lộ-phí thì về sao được mà *Lư tuấn-nghĩa* này dám từ! Vậy xin nhận đủ tiền lộ-phí về đến *Bắc kinh*, còn thừa cũng vô-dụng!

Tống-giang cùng các vị đầu-lĩnh tiễn *Lư-tuấn-nghĩa* đến bến *Kim-sa*, rồi từ biệt lui về sơn-trại. *Lư-tuấn-nghĩa* dảo bước ruổi mau, ngày đêm đi gấp, chỉ trong mười hôm đã đến *Bắc-kinh*.

Bấy giờ trời đã tối sầm, không kịp vào thành, mới vào khách-điếm ngủ trọ. Sáng sớm hôm sau, *Lư-tuấn-nghĩa* ở trong khách-điếm ra đi, thẳng đường vào thành, chỉ còn cách độ hơn một dặm.

Lư tuấn nghĩa bỗng gặp một người đầu đội cái khăn rách, áo quần rất lam-lũ. Người ấy trông thấy *Lư-tuấn-nghĩa*, liền sụp xuống đất khóc. *Lư-tuấn-nghĩa* đỡ dậy xem ai thì tức là *Lãng-tử Yên-thanh*.

Lư-tuấn nghĩa hỏi rằng:

— Tại sao nhà ngươi lại làm lũ như vậy?

Yên thanh nói:

— Chỗ này không phải là chỗ nên đứng nói chuyện.

Lương-sơn-bạc đi vòng qua bên cạnh cái tường đất, rồi sẽ hỏi đầu đuôi sự tình. *Yên-thanh* nói:

— Từ khi chủ-nhân đi khỏi, chưa đầy nửa tháng thì *Lý-cố* về nói với nương-tử rằng chủ-nhân đã xin qui-thuận cùng đảng *Tống-giang* ở *Lương-sơn-bạc* rồi, hiện nay ngồi ghế thứ hai. Bấy giờ hắn đi tố-giác với quan, rồi cùng nương tử một nhà sum họp, bao nhiêu gia sản chiếm đoạt tất cả, và sỉ-mắng *Yên-thanh* này mà đuổi ra ngoài thành. Hắn lại dặn bảo các chỗ thân thích rằng nếu ai chứa cho *Yên thanh* này vào nhà thì hắn sẽ bỏ ra một nửa gia-tài để đi kiện quan. Bởi thế tôi ở trong thành, không còn chỗ nào nương tựa, đành phải đi ra ngoài thành, mà hành khất qua ngày. Nào phải tôi không hay nhảy chỗ khác được đâu, chỉ vì tôi vốn biết chủ-nhân quyết không khi nào chịu làm giặc, cho nên tôi nhịn chút hơi thừa, nương náu ở đây để đón chủ-nhân. Nay chủ-nhân quả ở *Lương-sơn bạc* về thì xin nghe lời tôi mà lại tìm đến *Lương-sơn-bạc*, rồi sau sẽ thương-nghị, chứ nếu vào trong thành bây giờ thì tất thế nào cũng mắc phải tròng.

Lư-tuấn-nghĩa quát mắng rằng:

— Nương-tử nhà ta có đâu đến nỗi như thế, nhà ngươi chớ có nói bậy mà khó nghe lắm!

Yên thanh lại nói:

— Chủ-nhân nào có biết đâu! Bấy lâu chỉ chăm việc làm ăn, không gần nữ sắc, nương-tử tôi cùng *Lý-cố* nguyên vẫn đã có tư-tình, ngày nay nghiễm nhiên lấy nhau làm vợ chồng, chủ-nhân về bây giờ, không khéo thì bị hại.

Lư-tuấn-nghĩa liền nổi giận, quát mắng *Yên-thanh* rằng:

— Nhà ta năm đời ở đất *Bắc-kinh*, còn ai không biết, phỏng *Lý-cố* mọc được mấy đầu mà dám như thế. Có lẽ nhà ngươi làm bậy, rồi lại đến đây buông lời dèm pha, ta về chuyến này, xét rõ hư thực thế nào quyết không để cho ngươi được yên thân vậy.

Yên-thanh lăn khóc ở dưới đất, rồi bò đến mà nắm lấy vạt áo *Lư-tuấn-nghĩa*. *Lư-tuấn-nghĩa* lấy chân đá bắt *Yên-thanh* đi, lại dảo bước ruổi mau, tiến vào trong thành, thẳng tới chỗ nhà ở. Các viên chủ-quản trông thấy, đều giật mình kinh sợ. *Lý cố* vội-vàng đón tiếp, mời vào trong nhà, rồi cúi đầu sụp lạy.

Lư-tuấn-nghĩa hỏi rằng:

— *Yên-thanh* đi đâu?

Lý-cố đáp rằng:

— Chủ-nhân hỏi làm chi nữa! Việc ấy kể ra còn dài, bây giờ chủ-nhân đi xa mới về, phong sương nhọc mệt, hãy nên tạm nghỉ, rồi tôi sẽ xin giãi bày.

Giả-thị ở phía sau bình-phong khóc òa lên mà chạy ra. *Lư-tuấn-nghĩa* nói:

— Nương-tử đấy à! Nương-tử hãy nói cho tôi biết *Yên-thanh* bây giờ đi đâu?

Giả-thị nói:

— Phu quân hỏi đến nó làm chi nữa! Việc ấy kể ra còn dài, bây giờ phu-quân đi xa mới về, phong sương nhọc mệt, hãy nên tạm nghỉ, rồi tôi sẽ xin giãi bày.

(Còn nữa)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

TẬP DỊCH PHÁP-VĂN

La musique des arbres

Avez-vous été quelquefois vous étendre par un après-midi de juin, sous un bois de pins? et là, dans le silence des bois assoupis en pleine lumière; n'avez vous pas entendu ce susurrement aérien qui passe dans les branches hérissées de vertes aiguilles et qui contraste avec la joie épandue au dehors par les rayons aveuglants de l'été? C'est une chanson berceuse, flottante, fluide, mélancolique. Elle a des soupirs d'une tendresse exquise et des sanglots à peine perceptibles, tant ils sont discrets. On dirait la voix d'une âme errante qui regrette la terre et qui en connaît pourtant les infinies tristesses.

Descendez maintenant jusqu'au bras du côteau, vers les prés où la rivière tranquille coule sous un voile de néphuars et écoutez les chants des peupliers. C'est une tout autre cantilène, claire et gaillarde, rafraîchissante aussi.

On croirait ouïr le claquis d'une giboulée d'Avril qui éclabousse les feuilles. Mais ou la symphonie des arbres triomphe dans toute sa beauté et sa majesté, c'est lorsque le vent d'Ouest court à travers bois pendant les pluvieuses nuits d'automne. L'orchestre alors donne tout entier: basses sourdes et grondantes, clameurs pareilles à des coups de clairon indéfiniment prolongés, ruissellement drus de l'averse tombante comme un déluge de notes frémissantes. Parfois une accalmie. Seule la plainte aiguë de la bise sifle entre les plus fines branches et les fait vibrer comme les cordes d'une harpe eolienne. Cette unique mélopée se continue quelque temps parmi les ramures momentanément apaisées. Un frisson recommence alors, semblable à la rumeur avant courrière de la marée montante et la déchirante plainte solitaire se noie de nouveau dans les magnifiements d'orage de toute la forêt en délire.

A. THEURIET

A une jeune morte

Comme on voit sur la branche au mois de mai la rose
En sa belle jeunesse, en sa première fleur,
Rendre le ciel jaloux de sa vive couleur,
Quand l'aube de ses pleurs au point du jour l'arrose;

La grâce dans sa feuille et l'Amour se repose,
Embaumant les jardins et les arbres d'odeur;
Mais, battue ou de pluie ou d'excessive ardeur,
Languissante elle meurt, feuille à feuille déclose.

Ainsi, en la première et jeune nouveauté,
Quand la terre et le ciel honoraient ta beauté,
La Parque t'a tuée, et cendre tu repo ses.

Pour obsèques reçois mes larmes et mes pleurs
Ce vase plein de lait, ce panier plein de fleurs,
Afin que vif et mort, ton corps ne soit que roses

RONSARD

Âm-điệu của loài cây

Buổi chiều tháng sáu, ngả lưng dưới bóng rừng thông các ngài đã từng được hưởng cái thú ấy chưa? Nếu đã được hưởng một đôi lần thì trong cái cảnh yên-tĩnh kia mà cây cối đều say-sưa trong làn nắng lửa, các ngài chẳng nghe thấy trên không như văng-vẳng có tiếng xì-xào lướt qua cành cây tựa tản những là nhọn xanh rì rì? Tiếng xào đó tựa hồ phản đối với vẻ vui tươi mà sinh dương hè chói-lọi làm cho lan ra đến ngoài. Nghe ra n ư hát, như ru, như la-lảng, như mơn-man, như bập-bẽnh, như hay hờng Koi thâm trầm thì như tiếng nỉ-non nghẹn ngào, cùng tiếng tỏ dài dặt dàng mà thanh thú, nhưng như hồn ai vơ-vẩn, vẫn biết hồng trần là cõi sầu vẻ hoa mà còn thờ than quyến luyến vậy.

Rồi đó các ngài bước xuống chân đồi, đi xuống cạnh đồng có con gái sông con lừ từ chảy dưới làn tre xanh, mà nghe tiếng cây bạch dương reo. Các ngài lại nghiệm thấy một điệu thanh khoẻ rất cùng dặng, trong như tiếng hạc, mát như giọt toàng, tưởng nếu như mùa đa thang từ đồ xuống rào-rào mà (vẫn tươi bán) vào các lá cây vậy. Nhất là trong những đêm thu mưa dầm, mà gió tây tiếc qua rừng, thì cái tiếng hòa đàn đó lại càng nghiêm-trang réo-rắt, ấm ấm như tiếng sấm động trên không hùng trang như tiếng xen trận vang ra không cạn, ào ào như tiếng mưa reo nặng hột, bình như muốn nguôi tanh ám ở đâu, dùng dằng mà rơi xuống. Thỉnh-thoảng lại thôi. Chỉ còn có tiếng gió bão trở và va qua những cành nhỏ, làm cho vang lên như gảy đàn phong cầm, nghe rất tiễ-tha ai oán. Trong tiếng lá, khi reo rất, khi êm đềm, thật là lạ lùng có một. Kể đó lại nghe tiếng đập ra xa có tiếng run run, như tiếng nước thấy triều ào ào sắp đến; rồi thì tiếng thở-than lanh-lảng rẻ ruột lại đâm chìm vào những tiếng ù ù nổi lên trong sự ấp-ủng rộn, coi như người bà đầu rũ tóc.

Nguyễn văn Tiến

Viếng hồn thiếu-nữ

Ka thử ngâm đoá hồng bao sương,
Đầm đìa sương lấp-loáng khoe tươi,
Mảo xuân hoa chỉ tươi-thắm cười,
Trên cành rực-rỡ thợ trời cũng ghen.

Tình duyên nọ chửa chan canh thắm
Mải hương đưa say đắm cây vườn,
Than ôi nắng nẫu mưa tuôn,
Tả tơi cành rụng, thảm thương hoa tàn.

Nay em cũng nỗng nhàn một số,
Về thanh xuân hớn hở yêu-kiều,
Đương khi trời đất kiêu yêu,
Nữ thần sao lỗ cả liêu đầy sinh

Con đâu nữa mau thanh về quý,
Đồng tâm trọ yêu nghề giấc vàng,
Kính dâng giọt lệ đôi hàng,
Hoa đầy một gia, sữa chan một bình.

Hồn em hỡi có linh xin chứng,
Dẫu tử sinh thân cũng là hồng.

Ng-v.-T.

KHẢO CỨU NHỮNG CÔNG VIỆC ĐÀN-BÀ

CHƠI HỌ

(Tiếp theo)

Mua bán thu đông từ tháng thứ ba trở đi. — Ở trên kia thì nói cách mua bán, thu đông tháng tiền và tháng rồi thế nào rồi. Từ tháng thứ ba trở đi, thì mỗi tháng nhà cái cứ phải mỗi mua bán một lần, ai mua được, đến cuối tháng lại chồng tiền cho người lấy tiêu, còn số lời thì cũng cứ lệ con nhà cái một mà chia, rồi chiều thu như thế.

Thường thì từ tháng thứ ba trở đi, họ mua mỗi tháng một rẻ đi, nhưng cũng có khi nhiều người mỗ tiêu thì tranh nhau *bỏ bằng* tháng tiền mà mua lấy được. Như thế thì nhà-cái hơi khó xử, nhưng thường thì nhà con công-nghiệp cho nhà-cái được quyền xử-đoán chấm-chước, muốn tăng-vị nhà nào thì đến bên tay trái nhà lấy mà ngồi để cho nhà lấy được đầu-canh.

Mua bán tuy rằng bỏ kém, mà ai muốn mua thường có dán-xếp với nhà-cái trước.

Cũng có khi nhà-cái điều-đình với các nhà muốn mua khác, mà để cho một nhà mua được.

Cũng có khi nhà-cái rộng tiền, mà các nhà muốn mua đem tiền cắn chỉ, thì nhà-cái cứ chiếu số lời tháng trước mà chồng cho cả mấy nhà tiêu.

Lại cũng có khi nhà cái thấy nhà-con mua được họ mà tìa-lựa hơi kém thì không chồng cho tụ để cho nhà-cái vơ nhà lấy phần xử riêng với nhau, chứ họ không có can dự đến.

Đây là tôi kể rõ rằng cái lục chơi họ của người Âu-nam tạ Độc-giả chắc hẳn cũng có người cho làm nhàm, vì những việc ấy phàm đàn-bà con-gái ai là chẳng biết, lựa là phải phí mất mấy trang giấy nói ra người ta mới biết. Nhưng tôi xét đời nay phong tục thay đổi rất nhiều, việc gì cũng nên ghi chép. Có lẽ các ông chơi họ mà tôi chép ra ở bài này, đối với lệ chơi họ về sau ba mươi năm về trước, cũng đã khác đi nhiều rồi, nhưng hôm ngày xưa cũng cứ khinh thường không ai gia nhép, cho nên bây giờ nếu không ai biết việc trước nữa.

Tôi chép xong sự thực như thế rồi, tôi lại xin bàn mấy câu lợi hại về cuộc chơi họ, để độc-giả nghe:

Có người nói bần rằng: đời văn minh bây giờ, việc đi kiếm tiền đã có các ông, không việc gì đến đàn-bà chúng ta, mà phải lo ngoài. Cứ một mực thong thong chờ ngày ơn ở của các ông về, rồi liệu tính toán đồng chồng đồng bẻo, đồng may đồng mặc, tế nào cho tròng tiếm đủ, là hết phận-sự của người lền-bà.

Tôi thì tôi xin bác bẩn cái tư-tưởng ấy. Nghiệm ra những nhà nào lền-ông đi kiếm, lền-bà ở nhà chỉ có việc ngồi ăn, trừ mấy chỗ trời cho cái độc-ấn được đi khoán đi khoét của ngoài của vạn thiên-hạ về mà tiêu, thì tôi không dám kể, còn tại phương-ngôn đã có câu: non mòn nát lở, không làm thế nào mà tránh cho khỏi được những cái tai vạ nó đến sẵn những nơi phải những vợ ngu-dần, hoặc hay ăn làm biếng, hoặc say đắm cờ bời, cờ bạc. Chồng làm giỏi bấy nhiêu, mà ít vài trăm, thế nào cũng không là đủ. Được ông chồng là một bậc đại-xuẩn pan-quão, không biết cái chơi bời giao tiếp là cái gì, cứ thẳng thang mang về đã cọc, cũng còn là cực; nếu đứng pan-nhân ngài còn chẳng nữa chẳng khác, giữ thể-diện với đời, thì tất là nhẹo nhẹc một đàn, có hàng chỉ tiêu đến mồng mười đã nẫn, thôi thì gạo chịu áo cầm, thật là cơ khổ.

Nói vì-dụ ai ai cũng được cao lương đủ xài chẳng nữa, thì rồi cũng quanh có cũng sinh ra cái phong-trào *vợ con là nợ*, như trong các hạng người có *công ở những nước thực-nghiệp văn minh* mà thôi. Cái nghiệp ba cọc ba đồng, nó vẫn tay sinh ra sự tăng bẩn, bởi vì trong cuộc đời những sự không thể phòng trước được, vẫn là phần nhiều. Trong một xã-hội cả đàm ra ỷ ưng cách dự phòng, bảo-hiểm, rồi thế tất sinh ra một thứ lần-lần, có lẽ cái lần-thần ấy nó tương nào mấu giống nội-loạn.

Sở-dĩ bên Âu-tây, từ ngày tranh-chiến chi-bộ, phát-minh ra một cái tư-tưởng nam nữ bình-quyền, tự do phối-hợp, muốn cho đàn-bà cũng được tiện việc kiếm ăn lấy như đàn-ông, cho nó khỏi cái cầu ăn nhờ ăn ghé của người lền-ông, cũng là vì trước kia lắm lần, cứ nói những cổ-tục, lền-bà đành một phận làm cái đồ chơi chỉ để nuôi và mớp vào trong tơ lụa. Vì thế mà phận người phụ-nữ hóa khổ.

Chúng ta vốn xưa nay vẫn có cái tục nam nữ bình quyền bình-đẳng trong việc làm ăn buôn bán, lền-bà lấy chồng kí-dông cấu phần ăn bào vào chồng, xét ra thật là một mối lợi, khi ấn cho việc hôn-thú không hóa ra cái địa cho người đàn ông ít tiền, ai lấy vợ, ai đi con cũng được.

Người ở nước cầu như mình không được thì việc gì chúng ta đang có lại muốn đổi đi mà theo những cách khiến cho vợ hóa ra nợ, như các nước Âu-đua-bà ấy.

Vậy thì đàn-bà chúng ta, ai lấo tảo ngược xuôi được, cứ việc mà làm lấo ngược xuôi. Ai kiếm cỗ cho chồng được, để cuộc đời no trong một nhà khỏi phải túy ở một con cao hèng của đức phu-quân thì xin cứ việc tần-tảo.

Tôi nói dài dòng văn-tự như thế, chỉ cốt có một câu rằng vợ lo kiếm tiền không nên phải mặc một mình người đàn-ông. Giờ tôi lại xin hỏi-đỉ, mà nói về việc chơi họ.

Việc chơi họ những nơi nào cần thật-thà, còn sợ nhau cái mỗ-mả thì còn chơi được. Buôn tháng bán mẹt, năng rau hàng cá, lên cho đến bậc cao nữa, thì các bà các cô có cửa hàng tạp-hóa, buôn đi bán lại, cần dùng đến nhau hàng gấm ba trăm trở lại, thì cũng là một cách hợp-tác đồng-lợi, tiện lợi lắm. Nhưng mà muốn cho họ-hàng không nên ra việc lừa đảo rồi, thì các bà nên chọn lấy toàn những người có nghề với nhau mà thôi, cấm đồng tiền về, dùng được đồng tiền cho có lợi, để hàng mà lo đóng góp cho xong phẳng, tuế thì mới nên chơi.

Cách có nên lấy cụ c cho họ làm một cách giao-thiệp cho tiện-khiển, như là phần nhiều các bà cầm họ. chơi họ bây giờ. Cái việc tiêu-khiển ấy, có nhiều điều rất nguy-hiểm. Bởi vì tính ra họ rẻ đến thế nào, cũng vẫn là nặng lãi. Cái cách tính để xem mua bán họ, thành ra đi vay bao nhiêu phần thì hơi khó, cho nên không mấy bà tính được, thường cứ nghĩ ba phần mà nát gốc thì là rẻ.

(Còn nữa) Nguyễn-thị-Cả.

BẰNG TIỂU-HỌC YẾU-LƯỢC Ở TRUNG-KỲ

Từ nghị định quan Khâm-sứ Trung kỳ ngày mồng mười tháng mười năm 1925 sửa thể-lệ mấy khoản về cấp bằng tiểu-học yếu-lược bản xứ

Khoản thứ nhất. — Những khoản thứ 1, thứ 6, thứ 9, thứ 10 và thứ 14 trong nghị định quan Khâm-sứ Trung kỳ số 80 ngày mười hai tháng giêng năm 1925 sửa lại như sau này:

Khoản thứ tư. — Vốn hạch viết hay hạch nói thì đều phải điểm từ 0 đến 20. Nếu bị 0 về một môn phải hạch thì không được hạch nữa. Về môn âm-tả bằng tiếng bản-quốc, nếu viết trật dấu hay trật chữ làm mất nghĩa trong bài âm-tả hay là viết sót thì bớt 2 điểm. Những lỗi khác thì bớt một điểm mà thôi. Cũng một tiếng mà viết trật chữ cả trật dấu thì không được bớt quá 2 điểm.

Về môn âm-tả bằng tiếng Pháp, những lỗi không nghĩa, những chữ viết sót cũng bớt hai điểm, những lỗi nhẹ (như lỗi viết không hợp mẹo, vân vân) thì bớt một điểm.

Mỗi một bài thi phải hai quan trường chấm, khi cho số trung-bình rồi thì cả hai phải ký tên vào quyển thi.

Học-trò vào hạch nói thì mỗi môn phải hai quan trường hỏi, khi cho ăn số rồi cả hai đều phải ký tên vào số ngang tên người học-trò đã hỏi đó.

Những phần số cho về môn nguyên thi (hạch viết hay hạch nói) không được công bố hết với các môn phải hạch, cứ được cộng phần số trên 10 thì bỏ, chỉ tính phần số quá 10 điểm trở lên mà thôi. Trong bảng cấp khi ấy mới viết thêm vào mấy chữ hạch-trúng: «nguyên thi Pháp-tự» hay «nguyên thi Hán-tự», hay là «nguyên thi Pháp-tự và Hán-tự»;

Mỗi một môn nguyên thi (hạch viết hay là hạch nói) được hơn 10 điểm trở lên, mới được viết thêm trong bằng cấp môn ấn-uyên thi.

Bài nào chữ viết xấu thì bớt một điểm, còn bài nào nộp mà chữ xấu lắm thì bớt hai điểm.

Khoản thứ sáu. — Muốn thi bằng tiểu học yếu-lược Bản-xứ, các sĩ-tử bất kỳ nam nữ cho được 10 tuổi trở lên, kể đến ngày hay là quá ngày 31 tháng chạp năm đi thi. Nếu chưa đúng tuổi mà xin thì thì không cho. Lớn tuổi mới xin thì cũng được.

Trước kỳ thi một tháng rưỡi, muốn thì thì phải nộp tại quan Đốc trường cao-đẳng tiểu học, hay quan đốc trường tỉnh toàn tra các trường tiểu học một cái đơn bằng chữ quốc ngữ hay bằng tiếng Pháp, có lý trưởng đứng nhận thiết theo kiểu định vào nghị định này. Đơn làm bằng giấy thường cũng được, nhưng phải tự viết và ký tên lấy và theo cách-thức như sau này:

Tên họ ngày và chỗ sinh.

Tên họ, chỗ ở và nghề nghiệp cha mẹ;

Học trường nào (trường công hay là trường tư đã được phép lập).

Muốn thi chỗ nào.

Xin thi tiếng bản-xứ mà thôi, hay là muốn nguyên thi «Pháp-tự» hay «Hán-tự», hay là cả «Pháp-tự và Hán-tự».

Quan đốc trường cao đẳng tiểu học hay quan đốc trường tỉnh phải làm mỗi cỗ hồ mỗi cái sổ theo thứ tự vần a.. b tên các sĩ-tử ứng-thi. cấn phải viết tên tuổi và học trường nào cho đúng. Xong rồi phải để lên quan Công sứ tiếu chữ, rồi lại gửi cho kịp cho mấy quan chánh coi khảo.

Trước khi hạch một tháng, quan đốc trường cao đẳng tiểu học hay quan đốc trường tỉnh phải bẩm cùng quan Tổng-thống nọc chánh Trung-kỳ số người thi mỗi cỗ được bao nhiêu. Sau ngày đỗ lý, hễ ai nộp nộp đơn nhậm thì không thâu nữa.

Khoản thứ 9. — Thường năm quan Tổng-thống học-chánh Trung-kỳ thương ngoại với các quan Công sứ mà định trường Bị-thể hoặc trường Sơ-đẳng nào lớn có thể đặt kỳ thi được, định ngày thi và chọn lấy hội-đồng khảo-thi.

Hội-đồng khảo-thi có mấy viên sau này:

Quan thanh-tra các trường tiểu học bản tỉnh, như không có, thì một viên đốc giáo Tây hay là viên giáo Annam, nếu không có nữa, thì một viên giáo-học hay là một viên đốc giáo trường sơ-đẳng làm chánh chủ khảo.

Các viên giáo chức chánh ngạch hay là ngoại ngạch lương chỉ về ngạch sách bảo hộ nhiều hay là ít tùy theo số thí-sinh mà định.

Một viên tổng sự Nam triều, hiện chưa hay đã hồi hưu, sẽ chọn vào Hội-đồng khảo-thi. Viên ấy do quan Công sứ tỉnh thương cùng quan chủ-tỉnh mà chọn lấy.

Quan chánh chủ-khảo trách nhiệm công việc cả Hội đồng, như chánh chủ-khảo và các viên về ngạch Học-chánh công việc khoang-phê và có lòng tư-vị thì có lẽ đưa được Hội-đồng ra xét tuần theo khoản thứ 12 trong nghị định quan Toàn-quyền Đông-pháp ngày 18 tháng 9 năm 1924.

Khoản thứ 10. — Trước khi thi, Hội-đồng phải mở hội-viên làm thư-ký kêu tên thí-sinh và bắt thí-sinh ký tên vào sổ bạch. Rồi những tên ký đó sẽ đem ra so sánh với tên ký trong đơn xin thi có in hay không.

Thi rồi, Hội-đồng phải làm một tờ biên bản có tên quan Chánh chủ-khảo tên ông phái-viên Nam-triều và cả hội-viên để ký. Tờ biên-bản ấy phải viết ra hai bản và làm ngày nào phải biên vào ngày đó biết. Trong mấy ngày thi phòng có điều gì xảy ra phải chép cho rõ ràng vào tờ biên-bản và phải bẩm những điều sau này nữa:

Số học-trò thi có tên trong sổ;

Số học-trò có tới thi;

Tên học-trò được vào kỳ vấn-đáp;

Tên học-trò trúng tuyển và học trường nào, (người nào đậu môn nguyên-thi phải biên cho biết; hoặc là đậu Pháp-tự, hoặc là đậu Hán-tự hoặc là đậu cả «Pháp tự và Hán tự»

Như Hội-đồng có lời thẩm về lực học các sĩ-tử thì cũng phải chép vào biên bản ở ra.

Hội-đồng treo bảng những học-trò tại đâu treo thứ-tự đậu nào trước và treo tại trường tại, chỗ nào khoảng khoát để thiên-hạ đến xem. Bảng đó có tên quan Chánh-chủ khảo, quan phái viên Nam-triều và Hội-viên làm thư-ký ký tên.

Công việc xong, quan Chánh chủ-khảo niêm khăng tờ biên-bản, quyển thi và sổ sách để lên quan Đốc-học tỉnh. Khi nào quan Đốc-học tỉnh duyệt quyển thi rồi thì để trình một bản biên-bản lên quan Công sứ tỉnh để ngài chuyển tư về tòa Học-Chánh tại Huế với lời thẩm của ngài nữa.

Khoản thứ 14. — Kể từ ngày mồng một tháng 9 năm 1926, ai có bằng cấp Tiểu-học yếu-lược mới được thi bằng cấp Sơ-học Pháp-Việt.

Trung-kỳ Học-chánh tòa (Huế)

NHÀ BÀ-CHUÔNG

TỨC LÀ HIỆU BÁO-CHẾ MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Bệnh đi rắc xưng đa dầy, đau đa dầy, ăn không ngon, ngủ không yên, khé tiêu. Có thì sinh ra các bệnh khác nữa.

Muốn khỏi các bệnh ấy thì nên dùng thuốc:

Elixir Tridigestif

có các chất Pancréatine, Diastase và Pepsine.

Giá mỗi chai: 1$ 10

Có bán tại: Nhà thuốc trên, Hanoi

ĐỀN ƠN BÁO CON-NIÊM

Nhơn vì công quán tiền trả bán quán báng con-niêm sự ấy thiệt cho bản-quán làm. Vậy có lời trình các ngài tra ra những tiền đổi chỗ ở, con thì bản-quán không nhận tiền gì trả báng con-niêm cả.

NHÀ BÀ-CHUÔNG

TỨC LÀ HIỆU BÁO CHẾ MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Trong những độ trời nóng, thời hết thay đổi, thường gây nên bệnh ghịp.

Mắc bệnh ghịp, thường sốt ho, nhức đầu đau ở khớp xương.

Muốn trị bệnh ghịp, chỉ có một thứ thuốc, là:

Cachets du Docteur Rascol

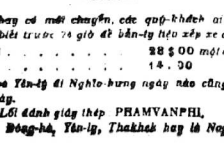
0$ 60 một ống sáu cachets

ĐƯỜNG SANG LÀO

CÔNG-TY PHẠM-VĂN-PHI

Có các đường chạy thơ ở phía bắc Trung-kỳ

Chạy từ Đông-hà, ngày thứ tư buổi sáng, đến Lao-bảo buổi trưa. Các thư từ và hành-khách đáp thuyền, đến buổi trưa hôm thứ năm sẽ đến Tchépone, rồi ở đấy lại đi thẳng Savannakhet, đến nơi vào buổi chiều.

Từ Savannakhet ở chạy về Tchépone buổi sáng thứ hai, các thư từ và hành-khách sẽ đến Lao-bảo rồi đáp thuyền hai ngày thì đến Đông-hà, đến nơi vào buổi chiều hôm thứ tư.

Mỗi chủ-nhật chạy có một chuyến, các quý-khách ai muốn đi lĩnh xin đánh giấy-thép cho biết trước 24 giờ để bắn-tỉ liệu xếp xe cho đủ.

Hàng tây đi	**28$ 00** *một chỗ ngồi*
Hàng ta đi	14. 00 —

Đường đi Huế và Tân-ký đi Nghệ-hưng ngày nào cũng có xe chạy, xin lấy vé trước một ngày.

Lối đánh giấy thép PHAMVANPHI,

Vinh, Đông-hà, Tân-ky, Thakhek hay là Nọpé

AI MUỐN LÀM GIÀU

Bỏ ra 20 quan mà may ra được

500.000 quan

Mua một cái trái-dơn của Công-ty Panama có rút số để hoàn lại (Obligation Panama à lots). Lần mua phải nộp ngay 20 quan, sau thì 17 tháng mỗi tháng nộp 20 quan, theo như lệ định trong khế. (Nam vậy mỗi ngày đề dành mấy xu, cả thảy trở nên gần có được).

Rồi nộp tiền lần đầu là được ngay cái số trái-đơn mà riêng mình được quyền sở-hữu, như là mình đã nộp hết tiền rồi vậy, và đến lúc trái-đơn trúng số 10 là nhà thì mình được lĩnh nguyên số tiền là 60 lần. Mỗi trái đơn trước sau chỉ có 600 cái mà thôi, mà có tới những 600.000 quan, không có thứ công-trái nào hoàn lại là 600 quan. Mỗi năm có bốn lần rút số, hơn 3 triệu lá.

Như vậy mua trái-đơn thì nhàn mà cũng lợi, không khi nào thiệt

CÓ NHỮNG LỐ SAU NÀY:

130 lô.	600.000 quan	260 lô	8.000 quan
130 lô.	200.000 —	1.320 lô	2.000 —
260 lô.	100.000 —	13.200 lô	1.000 —
260 lô.	10.000 —	1.760.900 trái đơn hoàn lại lãm	600 —

Người có trái-đơn được dự cuộc rút số mỗi lần rút số kể nhân được một cái bằng số số trái đơn trúng số, không phải trả tiền. Cần số số trong bằng ký đúng với số trái đơn đã lại nhà ngân hàng, các nhà có tên đến coi thấy đúng số trong bản luật riêng ngày 12 Mars 1906. Bản luật ký là một bản luật bảo chứng, giữ gìn cho các nhà có trái đơn, không có điều gì phải nghi ngại cả.

Năm nào cũng có 15 Février, 15 Mai, 15 Août, 15 Novembre thì rút số.

Các ngài muốn rõ sự thể cuộc rút số thì cứ gửi thư gửi ngay 20 quan đến nhà

BANQUE NOUVELLE, 8 Rue Papère, MARSEILLE, France

R. C. MARSEILLE 6576

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Les misérables

DE VICTOR HUGO

(Suite)

Le soir à huit heures et demie il soupait avec sa sœur, madame Magloire debout derrière eux et les servant à table. Rien de plus frugal que ce repas. Si pourtant l'évêque avait un de ses curés à souper, madame Magloire en profitait pour servir à Monseigneur quelque excellent poisson des lacs ou quelque fin gibier de la montagne. Tout curé était un prétexte à bon repas ; l'évêque se laissait faire. Hors de là, son ordinaire ne se composait guère que de légumes cuits dans l'eau et de soupe à l'huile. Aussi disait-on dans la ville : *Quand l'evêque ne fait pas chère de curé, il fait chère de trappiste.*

Après son souper, il causait pendant une demi heure avec mademoiselle Baptistine et madame Magloire, puis il rentrait dans sa chambre et se remettait à écrire, tantôt sur des feuilles volantes, tantôt sur la marge de quelque in-folio. Il était lettré et quelque peu savant. Il a laissé cinq ou six manuscrits assez curieux ; entre autres une dissertation sur le verset de la Genèse : *Au commencement l'esprit de Dieu flottait sur les eaux.* Il confronte avec ce verset trois textes : la version arabe qui dit : *Les vents de Dieu soufflaient* ; Flavius Josephe qui dit : *Un vent d'en haut se précipitait sur la terre* ; et enfin la paraphrase chaldaïque d'Onkelos qui porte : *Un vent venant de Dieu soufflait sur la face des eaux.* Dans une autre dissertation, il examine les diverses theologiennes de Hugo, evêque de Polemaïs, artiste avant Orphée de celui qui écrit ce livre, et il établit qu'il faut attribuer à cet evêque les divers opuscules publiés, au siècle dernier, sous le pseudonyme de Barleycourt.

Parfois au milieu d'une lecture, quel que fut le livre qu'il eut entre les mains, il tombait tout à coup dans une méditation profonde, d'où il ne sortait que pour écrire quelques lignes sur les pages mêmes du volume. Ces lignes souvent n'ont aucun rapport avec le livre qui les contient. Nous avons sous les yeux une note écrite par lui sur une des marges d'un in-quarto intitulé : *Correspondance du lord Germain avec les quartiers Généraux, Commissaires et les ministres de la Station de l'Amérique à Versailles, à Paris, à Passy, à Auteuil, à Paris, chez Pissot, libraire quai des Augustins.*

Voici cette note :

« O vous qui criez :

« L'Ecclesiaste vous nomme Toute-Puissance ; les Macchabées vous nomment Createur, l'Epître aux ephesiens vous nomme Liberté, Baruch vous nomme Immensité, les Psaumes vous nomment Sagesse et Verité, Jean vous nomme Lumiere, les Rois vous nomment Seigneur, l'Exode vous appelle Providence, le Leritique Sainteté, Esdras Justice, la création vous nomme Dieu, l'homme vous nomme Pere ; mais Salomon vous nomme Misericorde, et c'est là le plus beau de tous vos noms. »

Vers neuf heures du soir, les deux femmes se retiraient et montaient à leurs chambres au premier, le laissant jusqu'au matin seul au rez-de-chaussée.

Ici, il est nécessaire que nous donnions une idée exacte du logis de M. l'évêque de Digne.

VI

Par qui il faisait garder sa maison

La maison qu'il habitait se composait, nous l'avons dit, d'un rez-de-chaussée et d'un seul étage : trois pièces au rez-de-chaussée, trois chambres au premier, au-dessus un grenier. Derrière la maison, un jardin d'un quart d'arpent. Les deux femmes occupaient le premier. L'évêque logeait en bas. La première pièce, qui s'ouvrait sur la rue, lui servait de salle à manger, la deuxième de chambre à coucher, et le troisième d'oratoire. On ne pouvait sortir de cet oratoire sans passer par la chambre à coucher, et sortir de la chambre à coucher sans passer par la salle à manger. Dans l'oratoire, au fond, il y avait une alcôve fermée, avec un lit pour les cas d'hospitalité. M. l'évêque offrait ce lit aux curés de campagne que des affaires ou les besoins de leur paroisse amenaient à Digne.

La pharmacie de l'hôpital, petit bâtiment ajouté à la maison et pris sur le jardin, avait été tranformée en cuisine et en cellier.

Il y avait en outre dans le jardin une etable qui était l'ancienne cuisine de l'hospice et où l'evêque entretenait deux vaches. Quelle que fût la quantité de lait qu'elles lui donnassent, il en envoyait invariablement tous les matins la moitié aux malades de l'hôpital. *Je paye ma dîme*, disait-il.

Sa chambre était assez grande et assez difficile à chauffer dans la mauvaise saison. Comme le bois est est très cher à Digne, il avait imaginé de faire faire dans l'étable à vaches un compartiment fermé d'une cloison en planches. C'était là qu'il passait ses soirées dans les grands froids. Il appelait cela son *salon d'hiver*.

Il n'y avait dans ce salon d'hiver, comme dans la salle à manger, d'autres meubles qu'une table de bois blanc, carrée, et quatre chaises de paille. La salle à manger était ornée en outre d'un vieux buffet peint en rose à la détrempe. Du buffet pareil, convenablement habillé de napperons blancs et de fausses dentelles, l'évêque avait fait l'autel qui décorait son oratoire.

(A suivre)

Những kẻ khốn nạn

Xã-hội tiểu-thuyết, của ông Victor Hugo
NGUYỄN-VĂN-VĨNH dịch

(Tiếp theo)

Tối chừng tám giờ rưỡi thì ông an cơm tối với bà em. Mụ *Magloire* thì đứng sau lưng mà hầu bàn. Không gì thanh-đạm cho bằng bữa cơm đó. Duy chỉ có những khi, cụ-xứ nào được vào hầu cơm ông giám-mục thì mụ *Magloire* mới thừa cơ mà đon gia một món ca ngon, dành ở các hôm, hoặc một con chim con chóc nào đã sẵn được trên núi. Mỗi lần có cụ-xứ nào vào yết, ấy là một cơ-hội bữa cơm ngon. Ông giám-mục, cũng làm ngơ trong những khi ấy. Nhưng bình-nhựt thì chỉ những rau cỏ luộc với hiền xúp dầu. Cho nên trong bản-thị đã thành câu ngạn-ngữ : *Khi Dức-cha không thời cơm cụ-xứ, thì Dức-cha lại ăn bữa thảy-tu.*

Khi ông ăn bữa tối xong rồi, thì ông nói chuyện chừng nửa tiếng đồng-hồ với bà em và mụ quản. Chuyện song, ông vào phòng ngủ, ngồi bàn viết lách. Khi thì viết vào những tờ giấy lẻ, khi thì ông cứ mở cái phúbình vào những tủ sách. Ông là nhà văn-học lại là nhà khoa-học. Trong cái đi-cảo, về sau có lúc ra được năm sáu tập cũng hay-hay. Một tập ông bàn về câu thơ sau này, trích ở trong kinh Sáng-thế : Thơ rằng : *Ki thăng tinh-khí con Chúa-trời lênh-đênh trên mặt nước.* Nhân ông có viện nguyên-văn là bản sách Trung-sách ra rập thì cũng mở câu ấy lại mà rằng : *Cao Thiên-chúa thảo.* Bản ấy-tinh của ông *Flavius Josephe* thì nói : *Một trận gió lớn trên trời thổi xuống dồn-dập.* Sau nữa ông lại viện câu văn nước *Chaldée* của ông *Onkelos*, cũng một ý mà nói thành ra : *Một trận gió do từ Thiên-chúa mà ra, thổi trên mặt nước.* (Đoạn này có vẻ như phẩm-bình sách mới hiểu lắm-ấy mà không phải câu nệ ở văn-tự, vì dịch đi dịch lại, nhiều khi thất-bản). Một tập nữa thì ông xét các dị-văn trong những việc thần-thánh của ông *Hugo*, như làm gièm-mạo *Pétrarque*, chính là ông thuốc-bổ theo bộ-sổ của người chép truyện này. Cứ bởi bao-hoc trong tập đi-cảo đó thì mấy quyển sách xuất bản trong vòng thế-kỷ vừa qua, người làm sách đề tên là *Barleycourt* chính là của thuốc-bổ trước già đó.

Cũng có khi ông đương đọc đến trang sách hoặc là thơ sách gì, bỗng thấy ông thôi người ra ngồi nghĩ-ngợi mơ-màng, thì ông cầm bút phê ngay vào sách. Nét những câu phê đó chính khi không-hiểu gì với quyển sách đương đọc. Hoặc là ông cầm bút mực quyển sách khác gièm-xiểu câu sách *Thái-cổ* của *Anh-ngọc-quốc-sứ* ông *Lord Germain* qui-tế *Conseils municipaux* của *Chambre des Députés* ở *Versailles* năm 1789 *Pasquier* thời quan *Tri-phủ* ở *Versailles* và *Passé* thời quan *Tri-Paris* chính là của *Quan-lớn Augustins* viết bản. Ông cũng chính là ông có phê nhiều đoạn chính-trị sau này.

« Hỡi Chúa-trời trên trời ! Sách *Ecclesiaste* gọi chúa là Cực-đại. Thế-thư sách *les Machabees* gọi chúa là đấng Tạo-hoá ; sách *Thư gửi cho người dật Ephèse* gọi chúa là Tự-do ; sách *Baruch* gọi chúa là Vô-lượng. Vô-đề ; sách *Psaumes* gọi chúa là Thượng-trí ; là Chân-lý ; sách *Exode* gọi chúa là Chúa-tể ; sách *Levitique* gọi chúa là Rất thượng-hèng ; sách *Esdras* gọi chúa là Công-lý ; thế thì thay thế gọi gọi chúa là Chúa-trời ; người là thương gọi chúa là Chí-thiện ; còn *Salomon* gọi chúa là Đại-từ Đại-bi. Có lời nào là lời đẹp nhứt trong cả các lời của Chúa ?

Chừng đó chính gió lại thổi bay ba gió lên tung, thì ông đi nghỉ, để một mình ông ở nhà dưới cho đến sáng.

Đến chỗ này thì tác-giả tưởng nên tả lại một lần cho rõ cái nhà ở của ông giám-mục thành *Digne* ra thế nào.

VI

Ông giao nhà cho ai giữ

Trước-giả đã nói một lần rồi, nhà ấy có một tầng dưới và một tầng lầu. Tầng dưới ngăn làm ba, tầng lầu cũng ba cái phòng ngủ, trên nữa thì là tầng áp-mái. Sau nhà thì một cái vườn nhỏ, chừng chưa tư mẫu phần *arpent* (một *arpent* đời xưa của người Pháp cũng gần bằng một mẫu ta bảy giờ). Hai bà già thì ở trên tầng lầu. Ông giám-mục ở dưới. Cái phòng ngủ nhứt ngay đường cái bước vào, thì ông dùng làm phòng ăn ; phòng thứ hai thì ông dùng làm phòng ngủ ; phòng trong cùng thì ông dùng làm phòng giang. Thành thử ở trong phòng giảng mà đi ra, tất phải qua phòng ngủ ; mà ở phòng ngủ đi ra, tất phải qua phòng ăn. Ở trong cùng phòng giảng thì có một cái chạn kín, ông cho kẻ một cái giường để phòng khi có khách. Phàm các cụ-xứ ở những nơi nhà quê ra tỉnh-lị việc gì, thì ông giám-mục thường cho vào ngủ trọ đó.

Con cái nhà dưới, xưa kia làm kho thuốc cho nhà-thương, thì bây giờ lấy làm nhà bếp và kho để rượu.

Ngoài vườn lại còn một cái nhà nữa, ngày xưa nhà-thương dùng làm nhà bếp, thì bây giờ ông giám-mục để làm nhà bò, nuôi hai con bò-cái. Mỗi hôm vắt sữa được nhiều được ít, ông cứ chiết nửa gửi sang nhà-thương cho khách bệnh dùng. Ông nói : Đây là phần đóng-góp của ta.

Cái phòng ông ngủ thì hơi rộng quá, mùa đông khó sưởi được cho ấm đều. Ở *Digne* củi và lại đắt lắm, thì ông có nghĩ ra một kế. Cái chuồng bò ông ngăn hẳn ra một gian, kèn vào lại làm vách, rồi hôm nào trời lạnh quá thì ông xuống đó ngồi. Ông gọi chỗ ấy là cái *xà-long* mùa rét.

Trong cái xà-long mùa rét ấy, cũng như trong phòng ăn, đồ-đạc duy chỉ có một cái bàn vuông bằng gỗ tạp với bốn cái ghế dan bằng rơm mà thôi. Trong phòng ăn thêm được một cái tủ bát đĩa cũ, quét qua một hợt thuốc đỏ pha nước lã với hồ. Nhà nguyên lại có một cái tủ nữa như thế, thì đem kê vào trong phòng giảng, trải lên trên một lượt vải trắng, xung quanh đi một cái diềm bằng đăng-ten giả, để làm bàn thờ.

(Còn nữa)

Dư-luận người Pháp ở đây

Bản-quán mở ra mục này, trích lược những bài báo Tây ở bên ta dịch ra quốc văn để độc giả biết thêm cái ý kiến của người Pháp ở đây thế nào, không cứ là những ý tưởng ấy có lợi cho ta hay không, nói tóm lại các bài đăng trong mục này, dù hay dù chẳng hay đều không phải ý tưởng của bản-báo

Của ông Roland Dorgelès
trong báo «Dépêche de Toulouse»

Ông Roland Dorgelès là một nhà văn sĩ trứ danh ở Pháp, trước có qua Đông-dương ta kì trở về ở gác có làm một quyển sách nhan đề « Trên đường Quan-lộ » (Sur la route mandarine) tả thực « tình cảnh khốn khổ của xứ này và có chỉ ra một vài hạng người Việt-Nam mà các bạn Tây ở đây và cả đến báo bên Pháp cũng có tờ công kích ông cho là nói phạm đến công cuộc của nước Pháp tại thuộc-địa.

Đáp lại một bài công kích trong báo *Dépêche de Toulouse*, ông có viết rằng :

« Nếu các ông ấy chê tôi là viết không có văn, không có tài thì tôi cũng nhận mà để nhường quyền đóc giả xử đoán, nhưng cho sách tôi là sách phỉ-báng việc thuộc-địa, có thể làm tổn hại đến cái thanh thế của Nhà-nước thì tôi không thể im được.

Mỗi trường trong quyển « Trên đường quan lộ » chính tôi lại ca ngợi tất cả những người Pháp ấy, như quan cử-nhơn, nào điền chủ, nào kỹ-sư, nào cụ đạo, nào quan võ, nào thầy thuốc — ai nấy đều hết sức làm cho cái xứ tốt đẹp này trở nên thịnh-vượng. Chả vì tôi là làm cho thiệt hẳn cán cân quyền lợi đặt kia lại xưa nay cứ cho người ấy ở thuộc-địa là người mê man về rượu với thuốc-phiện, và tô lại ngợi khen chỉ những người điền chủ ta lên làm ăn ở trên mọn nguợc đã cạn sức về công việc, cùng những người thiếu-niên đã thoát khỏi việc tranh-chiến, mà từ biệt nước Pháp vui vẻ sang sinh cư ở nơi đồng đất sỏi rét kia.

Vậy thì ? Vậy thì trong sách tôi, tôi đã cợt diễu ai bằng cả ngòi bút nhọng vào trong mực cay đắng mà lời ông Ajam đã nói ?

Tôi đã hết sức tìm, — nếu độc giả có lòng tử tế thì tìm hộ tôi với — mà chỉ thấy có ba hạng vật là có lẽ oán những lời chỉ trích của tôi mà thôi là những giống nuôi, là những kẻ lợi-dụng và những con lợn đen. Vậy thì ông viết bài báo chỉ trích tôi ấy, ông đứng bênh-vực cho hạng nào trong ba giống rên kia ?

Của báo « Eveil Economique »

Bình phẩm việc một quí quan tiêu tiền của phụ vi đánh bạc thua, báo *Eveil Economique* có đăng rằng :

« Người thổ-dân đã thua bạc cả 7,000 đồng. Vậy thua ở sòng nào ? Vậy những kẻ khốn nạn nào đã biết cái tình cảnh người ấy mà đã đi đánh bạc ? Những kẻ nào là cái những cái nợ cờ bạc ấy ? Có bắt được họ nhà cai tiền họ để bỏ tù không ?

Đó lại là một lẽ nữa khiến cho ta nên cho lính trong sòng bạc và cấm những sòng gà lợn đi, cả các sòng Tây cũng vậy, và bắt người Tây trong phải chịu trách-nhiệm về những người lấy tiền ăn cắp mà đánh bạc ở sòng họ. »

∴

Báo *Saigon-Républicain* có đăng rằng trong một mùa đông năm 1924-1925 mà số tiền thu trong mấy sòng trung bạc ở Ấn-châu được hơn 86 triệu mà trong số ấy toi một mình sòng của thành-phố Cannes được 32 triệu 40 vạn quan. Báo ấy lại nói rằng nếu ở Đông-dương cho trung sòng gà bạc thì số tiền thu được chừng nào ?

Báo *Eveil Economique* có thêm rằng : « Số thu sẽ được đến mấy triệu đồng, nhưng đó chưa phải là cái lợi chính.

Ta lại thỉnh-cầu rằng mỗi khi tòa án xét ra có việc ăn cắp nào nguyên bởi sự đánh bạc mà ra thì các chủ lính-trung sòng bạc sẽ phải chịu trách-nhiệm về khoản tiền ấy. Như vậy thì các sòng trung bạc : 1· không dám hạ người nào cũng cho đánh, hạ số tiền nào cũng cho đánh ; 2· phải hết sức truy vấn những số tiền ăn cắp lại.

Cái lợi thứ hai là : Các chủ lính-trung phải hết sức trông nom không để cho những sòng bạc mở lậu được và có sòng lậu thì họ phải đi trình báo.

Cái lợi thứ ba và là cái lợi chính là : người ta sẽ đánh bạc ít hơn là bây giờ.

Của ông Le Gac trong báo
« Courrier d'Haiphong »

Bình-phẩm về mấy lời uyên-cáo của quan Toàn-quyền Varenne, nơi ấn-cư tự đem sự văn-minh mà thế cho sự chinh-phục, đem sự tự-do mà thế cho sự nô-lệ, văn vân ; ông Le Gac có viết rằng :

Việc đem sự văn-minh mà thế cho sự chinh phục, tự-do mà thế cho sự giao-tiếp của người Âu-tây với người bản-xứ cũng được thỏa-hợp rồi, vấn-đề rằng : qua có khi cũng may không được thế, nhưng cứ bình thường mà nói thì ít có thuộc-địa nào mà người bản-thổ được đối đãi tử tế như là ở Đông-dương này, ít có nơi nào mà ta để cho dân cái cách sinh hoạt của dân như là ở xứ này. Ai dám chối rằng từ khi có nền bảo-hộ đến giờ, xứ này đã được hưởng biết bao nhiêu sự tấn hóa về khắp các phương-diện. Nào là trong nước có trộ-tự, yên là việc ăn xứ được cống-nàng, dân sự lại gian có kẻ gặp mấy trước.

Cái ơn to nhất mà ta có thể làm cho Đông-dương là kiếm cho xứ ấy các phương kế để mà thi hành những công việc lớn cùng là cải-lương những việc trợ tế cho chính-viện mãn hơn. Nhưng vấn-đề trị yếu làm lý phải để về sau cả, vì rằng có cải-lương nên kinh tế, sửa sang cho nhân dân được sung sướng hơn thì ta mới khiến cho cái cảm-giác của họ về sự lợi được mạnh lên, mà cái cảm-giác về sự lợi tức là cái căn bản của lòng trung-thành họ đối với ta vậy.

VĂN UYỂN

Tư biệt bạn Saigon

Cuộc thế âu đành hợp lại tan,
Mấy lời tạ-giã bạn kim-lan,
Tuy-hòa non nước bao xa nhỉ ?
Nâng chén quan-hà lệ chứa chan.

Nâng chén quan-hà lệ chứa chan,
Tin riêng khôn xiết nỗi bàn hoàn.
Đường danh lỗi lợi còn thăm thẳm,
Còn số công-danh chẳng ngại ngần.

Mừng bạn cưới vợ

Mừng ai đẹp lứa tốt duyên,
Chúc ai đều được bách-niên thọ-trang.
Mong ai con đống cháu đàn.
Vinh hoa mãi mãi, giàu sang đời đời.
Biết bao lộc nước ơn trời.
Tặng ai gọi có mấy lời làm ghi.
Đường danh lợi cứ rỗ đi,
Khuyên ai gắng bước cho khi nào [ngừng.

Tuy-hòa Dương-đình-Tây.

Nước nhà có con em cần nhờ sáo biết thứ thuốc Ba % *Tam-Ngọc-Liên* tiêu nhi chỉ khái được thấy : là một thứ thuốc ho trẻ con rất mãn chiếm và để công, nó làm cho trẻ mau tiêu đàm và tăng được các chất độc ở trong phổi ra, dầu ho gió, ho đờm, hoặc xuyễn, hoặc khô thở, nói tóm lại dầu ho nặng đến đâu mà dùng thứ thuốc này cũng có thể khỏi được, những người đông con đi chơi thứ thuốc ho này là một phương thần được. Giá mỗi lọ là 0$35, ở xa gửi tem cho thì gửi thêm 0$10 nữa, ai muốn mua hoặc muốn biết ở tỉnh nhà Điếm nào bán thì cứ viết thư hỏi Điệp TAM-NGỌC-LIÊN, n° 46, Rue Principale à Bắp-cầu.

Rượu bổ-đào:

TONIQUE TONKINOIS

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo bình tự-nhiên in ra đây, chữ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có trí khôn thì không ai có thể tin được!

Xin xem tới và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm to !!!

Ngày mùng 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ ba, tòa Ngự-các phụng lời chân phê rằng :

Chiếu nay đợi được MONTÈS qui ông, có chỉ nên một thứ rượu bổ để từng ngự dạng qua rồi hay, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thị gửi cho qui dược-phòng chế-ông để tỏ thành-ý.

Khâm-thử.

內	閣	侍	讀	學	士	正	五	品	銜	阮	文
閣	下	親	收	示	試	七	月	初	七	日	

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả ! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được ! *Giá bán rất rẻ : 2$25 một chai lớn ; từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bán-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế **MONTÈS**
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI
Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư bài này.

XE Ô-TÔ HIỆU

Rolland-Pilain

12 MÃ-LỰC

Mới rồi đã phá được hết các giải :
Giải *xe đi chơi* và giải *xe đi lấy nhanh*
Cuộc thi trèo trên Tam-đảo lần thứ hai vừa rồi vào hạng trèo giỏi hơn cả.

GIẢI XE ĐI CHƠI
Thứ nhứt : xe Rolland-Pilain, 16 phút 42"

GIẢI XE ĐI LẤY NHANH
Thứ nhì : xe Rolland Pilain, 15 phút 28"

Đại-lý ở bản-xứ là :

GARAGE AVIAT
PHỐ HÀNG-KÈN — HANOI

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC

NAM-BẢO

16, Rue de la Soie, 16

HANOI

Bán đồ vàng, đồ bạc; các thứ mặt đá thực và giả, kính gọng đồi mồi, đồng hồ quả quít, ô dàn bà, giầy cườm, giầy kim tuyến, giầy nhung, v. v.

Vàng đúng tuổi và bạc nén.

Thợ khéo kỹ công và giá thực.

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis Phố Mới), Hanoi

MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân, sàng bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của Nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mang đông khách.

Quí khách có dùng, xin mới chiếu cố.

MAO-SHENG kính cáo.

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

Các Tiểu-thuyết và các sách, các truyện quốc-ngữ mới xuất-bản muốn đem gửi bán tại Haiphong được cẩn-thận và tiện-nong cho-lắm, nên gửi hiệu *NAM-TÂN, bán sách, số 84, phố Bonnal, Haiphong bán giúp.*

NHÀ BÀ-CHUÔNG

Tức là hiệu Bào-chế MONTÉS

54, Phố Paul Bert, Hanoi

Muốn chữa khỏi các bệnh về đường tiểu-tiện thì nên dùng thuốc:

ABLENNOL

là thứ thuốc chữa bệnh lậu rất thần hiệu.

Chế-toàn bằng chất: Santalol
chất: Salol
và chất: Uroformine

Giá 1$ 80 một hộp

BỆNH LẬU

Thụt bằng thuốc LUGAR mà chữa lậu thì không gì hiệu bằng.

THUỐC THỤT LUGAR có nhiều chất quý ở loài thực vật, trị trùng lậu thì chóng qua; mà nhất là chữa không cần-thận nó nặng lên thì THUỐC LUGAR dùng nhẹ lắm.

THUỐC THỤT LUGAR không có mùi gì cả; giá dụ ống tiểu tiện thấy nóng hay khó chịu mà dùng ngay thuốc đó thì lậu có gần phát ra cũng tịt hẳn.

Hễ muốn giữ không mắc bệnh lậu, thì giao hợp xong rồi, dùng ngay THUỐC THỤT LUGAR.

Cứ thấy đau ống tiểu tiện thì trong một ngày thụt 3, 4 lần.

Thụt sẽ, để thuốc trong ống tiểu tiện độ 4, 5 phút, rồi sẽ nắn nắn ống đó.

Trước khi thụt thì phải nhớ tiểu tiện đã, 2, 3 giờ xong rồi lại tiểu tiện nữa.

Trong khi lậu thì nên uống, thuốc SANTAL MARY và thụt THUỐC LUGAR thì dầu bệnh nặng thế nào cũng phải tiêu diệt.

Thuốc thụt Lugar. . . 1$75
Thuốc Santal Mary. . 1$00

Bán tại nhà báo chế CHASSAGNE số 59 phố Paul Bert, Hanoi.

Cái chết của con nhà lao-động. — Hồi 2 giờ chiều 23 vừa rồi, người ta thấy ở chỗ gần đường hàng Bún với đường số 89, cái xác của người phu nhà máy nước tên là Ng-văn-Cóm, chẳng biết sao mà chết nằm ở đấy. Vậy đã cho đem vào nhà xác.

Các xe ô-tô vận tải. — Theo như nghị-định ngày 9 Mai 1925 thì cái sức xe để nó xuống đất mỗi phân chiều ngang cái bánh xe không được quá 70 kilogrammes, như vậy phải giảm bớt số hành khách đi hoặc phải dùng bánh xe rộng mà bánh đặc.

Nay theo như đơn thỉnh-cầu của những nhà trưng xe ô-tô vận-tải thì quan Thống sứ vừa tăng cái hạn phải tuân-hành lệ mới lên 9 tháng (trước gia hạn cho có 6 tháng). Cái hạn ấy đến ngày 10 Février 1926 mới hết.

Xe đụng nhau. — Sáng hôm qua hồi 8 giờ cái xe tay của quan ba Charnos, và cái xe hàng số P. P. B. số 38 đi gần đến cột cờ thì đụng phải nhau. May không việc gì đến người, chỉ hư-hỏng xe mà thôi.

Cần dùng giáo-học có bằng Sơ học Pháp-Việt. Lương các Hội tại nhà M. Đăng 61 Hàng-trống đi Ngõ-tranh cũ

Hội Trí-trí. — Đến tuần tháng 29 tháng 10 tây này, hồi 8 giờ tối, ông Đỗ Thận sẽ diễn thuyết về « *Sự cải-lương hương-chính.* »

Mất thẻ — M. Ng khắc Hiếu, 37 tuổi, chủ hiệu sách Tân-đà, trình rằng mất cái thẻ thuế thân năm 1925 đề làng Khê-thượng, tỉnh Sơn tây.

Xi-măng của ai? — Tên phu xe số A. 272 có nộp tại sở Cẩm một tải xi-măng và một một tấm da bò của một người khách bỏ quên trên xe.

Đồng hồ của ai? — Lại tên phu xe tỉnh Bến-tre là Đoàn-đình-Tre, xe số A 308 nộp tại sở Cẩm một cái đồng hồ kèn của ai bỏ quên trên xe.

Vải nào thế? — Vừa rồi người ta thấy một cuốn vải ta của ai bỏ lăn lóc ở đường Văn-điển. Hiện đã nộp tại huyện Hoài-đức huyện Thanh-trì. Vậy ai có vải đến đấy mà nhận.

Một đôi giấy bột tin. — Mme Nguyễn thị-Kiêm, 23 tuổi, hàng giầy, ở số 41 phố Francis Garnier, trình rằng không biết ai lấy mất một đôi giầy *bốt-tin* giá đáng 8 đồng.

Cái đồng hồ bạc. — Người Khách Lan-Tcoh Young, ở số 48, phố hàng Ngang, trình rằng không biết ai lấy mất cái đồng-hồ bạc, giá đáng 9 đồng.

Tuần lễ chiếu bóng rất đặc-biệt !!!

Từ thứ tư 21 đến thứ ba 27 Octobre 1925

Tại rạp

CINEMA PALACE

Phố Tràng-tiền Hanoi

MAX LINDER

đóng trò

VUA RẠP HÁT XIẾC

(Le Roi du Cirque)

Bài hài-kịch hồn-hoàn, rất vui

Buồn cười tóc bụng !!!

CÁC RẠP CHỚP BÓNG

Kính-cáo các ông chủ rạp chớp bóng và các nhà chiếu ảnh đong các nơi, biết rằng, ở nhà chớp bóng « Cinéma Tonkinois » 13, phố hàng Quạt, Hà-nội, có bán vé có cho thuê chương trình rất đẹp, rất hay, giá rất phải chăng.

Muốn hỏi thêm điều gì xin mời thư đến.

TÔI CÓ 10.000$00 VÀ 6.000$00 MUỐN CHO VAY: NGƯỜI VAY PHẢI CÓ TÀI-SẢN ĐẢM-BẢO

Tôi muốn cần vay 20.000$00 để làm về việc mỏ. (Mỏ ấy được lợi độ 30 đến 40%).

Ai có tiền cho vay; người vay có cửa hàng làm tài-sản đảm-bảo. Hỏi tại tôi.

Hỏi M. Grenès, đại-lý công-việc 3, Bd Jauréguiberry, Hanoi.

ĐÃ IN XONG LẦN THỨ 4

« LE COLIER ANNAMITE »

Leçons françaises à l'usage des élèves des Cours préparatoire et élémentaire des Ecoles franco-annamites

par

PHẠM TẤ, Instituteur à l'Ecole d'Application — Hanoi

Préface de M. Eugène PEZARMICLE

Sách giấy bơn 100 trang, có tới hai bài nào cũng gợn giảng rất hữu, có giọng ngâm và bài làm tập.

Giá mỗi quyển: 0$45

Cước phí: 0,15

Lịch năm 1926 của bản quán? — Xin kính-cáo để các nhà đại công-thương trong nước, ai muốn thửa lịch sang năm thì xin kịp đến bản-quán mà chọn các kiểu vẽ, kẻo chậm ra thì các kiểu vẽ đẹp người ta tranh hết mất.

Sau đây bản-quán xin thử in ngày mồng một Tết ta sang năm ra làm mẫu để các ngài xét thì đủ biết lịch của bản-quán rõ ràng tiện lợi hơn các thứ lịch khác là thế nào:

Giá lịch của bản-quán bán như sau này:

Từ 100 trở lên	0$35 một
Từ 11 đến 99	0 40 »
Từ 1 đến 10	0 45 »
Tiền cước	0 20 »

Các ngài ở xa, muốn mua lẻ tưởng nên rủ nhau mua chung cho nhẹ tiền cước thì hơn.

Ai muốn hỏi gì, xin cứ viết thư về cho ông Quản-lý nhà in bản-quán như sau này:

M. Đôi TRẦN-THÂM
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Chuyện rắc-rối gì thế? Ng ujc Châm 23 tuổi và Jeanne Kemy 19 tuổi, vô nghề-nghiệp, ở số 9 phố Jambert chẳng biết vì chuyện rắc-rối gì mà cùng bảnh hưng với nhau dữ quá, lại nếm cả bát đĩa choảng nhau. Thị Châm lại thưa rằng một người lính ở vệ thuộc địa thì đến đánh mình nữa. Vậy việc này cho đương xét.

Agents d'Ancrages en Europe :

L. MAYENCE & Cie

9, Rue Tronchet, PARIS

19, 21, 23, Ludgate Hill, LONDRES

VIỆC BẮC-KỲ

YÊN-VIÊN (Bắc-ninh)

Cái nạn ô-tô — Hồi 10 giờ rưỡi ngày 18 vừa rồi, chiếc ô-tô hàng số T.2519 của hiệu *Chapelon* do *chauffeur* Ng-v-Phong, 23 tuổi cầm máy, ở Bắc-ninh sang Hà-nội khi đi tới chỗ cách ga Yên-viên chừng 100 thước thì có phải một người phu lục-lộ xách thùng nước đứng sau quệt lần đường đổ ở có. Người ấy bị xe lôi đi đến mấy trước tây, khi đỗ lên thì đã bắt tỉnh nhân sự. Hiện đã mang về nhà thương Hà-nội và cho xét xem lỗi tại bên nào.

VIỆT-TRÌ

Bắt được một xâu con bạc — Tối 1 ôm 23 tây mới rồi, tổ cảnh-sát vào khám nhà Nguyễn-thị Sách có bắt được mấy con bạc đem về sở cẩm, để giải lên Phú-thọ. Trong đó còn một nhà gá bạc to hơn nữa, mong rằng sở cảnh-sát sẽ cho đòi là mà bắt nốt.

QUẢNG-YÊN

Măng-đa của ai? — Bản-quán tiếp được một cái măng-đa mua ở nhà giấy thép tỉnh Quảng-yên ngày 24 tháng mười tây này, bạc 6$30 của vị nào gửi trả tiền báo mà không có thư đề rõ là của ai. Vậy ngài nào gửi cái măng-đa ấy xin kíp viết thư cho bản-quán biết qui-tính phương-danh để tiện việc ghi vào sổ sách và việc phát hành báo. Xin viết cả cái số măng-đa ấy luôn thể.

Sắp có đèn điện. — Mấy hôm nay thấy thợ tấp nập mắc giây điện đo ông ký sư Hoàng-đình-Cung quản-đốc. Bà con ta trong hàng tỉnh đương mong mỏi đèn điện, nhưng chẳng bao lâu nữa sẽ được thỏa-lòng hi-vọng, vì quan chánh-sứ đã hứa đến 11 Novembre này, nhân hội đình-chiến sẽ khánh-thành luôn thể.

TUYÊN QUANG

Cách đòi nợ chết người! — Vừa rồi, trong khi các hành-khách còn chờ đò ở bến Phú-lô, sực mặt người đàn-bà gặp một người đàn ông có nợ của mình 3 đồng bạc đã lâu không giả, cũng đứng đợi ở đấy; người đàn bà nhân hỏi nợ lại nói nhiều câu thất thể-diện người đàn ông kia quá. Người có nợ phát cáu tát lại cho bỏ hờn, chẳng ngờ người đàn bà kia nổi tam bành lên túm lấy thắt lưng người đàn ông, rồi nắm ngay chỗ hiểm hập thế nào đến nỗi người đàn ông điếng đi, gỡ ra không được, rồi ngất đi ngã đùng xuống, trẻ là tắt nghỉ. Thành thử chỉ có ba đồng bạc mà chết mất mạng người. Hiện người đàn-bà hung-ác kia đã phải tống giam để vết.

Vì từ ai có nợ mà cũng mượn người đàn bà này đi hỏi hộ thì chắc không ai dám vỗ nợ.

VIỆC KINH-ĐÔ

Một cách tuất binh — Mới rồi viện Cơ-mật có đăng một bản phi-lê xin thân-minh một khoản rằng: từ nay về sau, tế các tỉnh nghỉ an giám thì phải đợi Bộ phúc-lục mới được chiếu án thi-hành, ấy là một cái ý nghĩa tuất binh rất hay, vậy xin trích lục tập phi-lê ấy như sau này:

« Có một viện-lão: Tiếp Hộ-bộ tư: « phụng chiếu án-kiện thuộc về việc bộ, nhiều tạp-tụng khinh khoản, không phải như việc hình nhiều án trọng khoản mạng kiếp mà bọn phạm tức thì cần phải giam cầm; và lại sự-quan những khoản tiền lăn điền-hồ; tờ khế, sổ mục kê cứu cần phải lâu ngày, cho nên duyệt định thi-hành phải có thứ tự, mới biết tinh-lý mà khỏi oan lụm.

Gần đây các tỉnh làm việc, hoặc có án nghỉ giam-địch, kịp đợi phúc duyệt mà đã bắt giam, đến khi duyệt-tương lục-phúc như có cải nghị nẹp-thuộc, hoặc chước giảm, hoặc khoan-miễn, mà cứu lại giam-bạo thì người gần mãn hạn cũng có, người đã quá hạn cũng có, thế thì nhà nước có ân tuất hình, mà chúng

(*Xem trong thứ tư*).

MỚI SANG

Chúng tôi mới nhận được đại-lý của Bon salt hiệu « Combe & fils » ở Pháp gửi sang đủ các mùi rất đẹp.

Thực là thứ đã tốt đã có danh tiếng, giá bán rất hạ.

Hỏi tại:

SOCIETE DES TANNERIES DE L'INDOCHINE

Usine à Thuỵ-khuê (près Hanoi)

GRANDS MAGASINS RÉUNIS

Phố PAUL-BERT. — HANOI

XÀ-PHÒNG — NƯỚC HOA

MAY THỨ GIÁ HÀNG

Dầu hắc đặc biệt (grand vase)	5 fr. 50
Dao cạo hiệu « Gillette »	3 fr. 60
Lược bằng écaille Birmanie	5 fr. 50
Nước hồi tóc Le Serpent	1 fr. 50
Phấn Hygiénique đủ các hương thơm	2 fr. 75
Thuốc đánh răng Odonto	2 fr. 25
Xà-phòng Le Faune. Một bánh	2 fr. 50
Xà-phòng Mon Favori. Hộp 10 bánh	16 fr. 00

BOITE POSTALE N° 40

SÁN-NHIÊN-ĐÀI

Tối thứ hai 26 Octobre 1925

GƯƠNG TÀY LIẾP

(Hồi thứ 4)

Hôm này là hồi Diệp-đại-Khanh biết chồng mình và cụ đi kéo xe gánh mướn thì bảo Chị Gạc, con Vin đưa đến thuê xe đi chơi rồi ngồi trên xe dọc bài diễn thuyết về việc lừu sắc yếu đồ hại thế nào và trách những kẻ phu bạc tạo khang. Diệp-Kha nghe thấy động lòng than khóc thì bị Chị Gạc mắng tốt, sau Diệp-Đại-Khanh bảo kéo xe về nhà sẽ giả tiền, rồi giam Diệp-Khu và Cậu Khúc xuống nhà bếp để sẽ nhục vài hôm đi. Sau rồi gọi lên rồi vợ chồng nhục nhau và sai cho đi mời cô Đông và thầy cúng đến để giải oan cho Diệp-Nhị-Nương và sám hối cho Diệp Khu để từ bỏ các lối trước. Lại cho mời cả bọn đánh bạc khi xưa đến để xin chuộc lại những vườn ruộng mà Diệp-Khu cố bán từ xưa. Bọn đánh bạc không cho thì Đại-Khanh khất quan về để xử. Quan cho phép Diệp-Đại-Khanh được nhiều cả. rồi Đại Khanh lại cho đi đón vợ chồng Diệp-Thục để một mình sum họp. Từ khi đó nhà họ Diệp lại được giàu thịnh hơn trước.

Tối thứ ba 27 Octobre 1925

TAM MỸ TƯƠNG TƯ

Duyên sắc ba gái một chồng,
Làm cho mắt trắng, mà bóng đào-điên.

Tối thứ tư 28 Octobre 1925

ĐỨC BÀ THƯỢNG-NGÀN

Tích này có luyện tiếng mường, tiếng quan-hóa. Vui nhất là lúc các vị châu bà giảng trần, trong rất là uy-linh

Le PARFUM des HUMANITÉS

Cực-Kỳ Thanh Hoa

Nguyễn-Văn-Vĩnh

NGUYỄN-VĂN-NINH

Tiền mua xa chữ Quốc-ngữ

2$00

1 00

BÁN TẠI BẢN-QUÁN

Cách mới trị bệnh giang-mai

Cứ theo như những bài tôi cẩn-cứ các hội bác học trong hai năm gần nay, thì ngoài những cách tiêm thuốc chế bằng *arsenic* và *bismuth* thì dùng các thứ thuốc mới cũng có thể trị bệnh giang mai được hiệu nghiệm, chắc chắn, mà lại không tốn kém là bao. Các nhà bác học kể cứu mãi, nên đã đem ba thứ thuốc chuyên trị bệnh giang mai, mà chế thành thuốc viên. Trong ba thứ thuốc ấy một thứ trị bệnh như lối thuốc 606. Xem việc hiệu-nghiệm của thuốc gọi tên SIGMARGYL thì biết. Xưa nay chưa thứ thuốc uống nào dùng được hiệu nghiệm như thuốc ấy. Người ta nghiệm rồi những người đau trị bằng thuốc Sigmargyl, thì biết hiện nay thuốc ấy là một thứ thuốc mạnh nhất, tiện lợi nhất, rẻ tiền nhất (một lọ từng được một tháng) không cần phải tiêm, mà lại không hại cho dạ dày. Muốn biết rõ thuốc ấy, thời đọc quyển sách nói về việc ấy.

Hỏi nhà báo chế bán thuốc ấy vì ai muốn xin một quyển cũng được không mất tiền.

Dr PETITJEAN

Làm trai biết uống trà tàu

Sâm mậu liên tâm, mỗi gói.	0$22
— ô long, —	0, 20
Thanh thái liên tâm, —	0, 20
Công phát —	0, 20
Hồng thái —	0, 18
Vạn xuân —	0, 16
Bao thiếc chiếu giá thêm	0, 10
Thè gói lẻ mỗi trăm	0, 50

Ở xa thêm tiền cước phí.

Nay kính cáo

SÂM MẬU TRÀ HIỆU

59 phố hàng Ngang Ha

ĐẸP, BỀN VÀ GIÁ HẠ

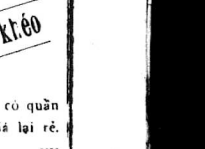
Nhiều và Drort Tây 3$50, 3$00 et 2$80

NGUYỄN-NGỌC-LINH

104, Rue du Chanvre, Hanoi

Ateliers et Fabrique à Chèo-Chèo (près Cửa Nam)

Bán buôn rất hạ

CASQUES EN LIÈGE

2$50 à 3$50

CÁC ÔNG NÊN ĐẾN NGAY HIỆU:

NAM-THỊNH

6, Rue des Cantonnais, 6

HANOI

Hàng rẻ mới sang — Cái mới rất khéo

Các ông sẽ có quần áo đẹp, tốt, mà giá lại rẻ.

Mau mau kẻo hết hàng tốt. 2026

Rượu hiệu DUBONNET

Rượu bổ và dưỡng lập sức lực lại

Agents généraux en Indochine : CHARRIÈRE, DUFOURCQ, GARRIGUENC & Cie

PARIS — SAIGON — HAIPHONG — HANOI

dân lại không khỏi nỗi khổ lam-bình; tức như sẵn đây có cái án tên Trần-thị-Tinh, án nghĩ tội trượng 70 cải giam 8 tháng, bộ ấy duyệt thương qui tòa duyệt-phúc chiếu lệ cho nạp thuộc, tờ phúc-tư về a đến, thì giam-ban sẵn đã, như thế thiệt là không liện lắm.

Bộ ấy đã nghĩ thương xin một phen tỉ án-định lại: trừ những trọng-khoản như v.v. nhành rắng nhau mà thành ra đều ẩu sinh mạng án phải cần giam-cứu, nên cho tức thì bắt giam, và nguyên nghĩ án tội suy mà quan tỉnh đã tương với quan Công-sứ ý hi p, thì chiếu lệ mà thi hành, không phải đợi phúc ngoại. Còn như thiết các án về việc hộ nghĩ tội suy, trượng, đồ, lưu, trong án nghĩ giam dịch mà sẵn phải chờ trình duyệt, thì lúc mới thọ ý, xét ra hoặc có cần giam-cứu ít ngày, thì chỉ cho chiếu lệ trước-sách cấp-khẩu phạn đi chực lậu cứu, hễ cứu-kết rồi, thì lập tức tam tha về, đợi bộ ấy duyệt thương, đăng phê-hậu-chỉ lục-phúc đề, mới được chiếu án thi-hành, như thế cho thẩm thận mà hiệp tể lệ.

Nay tiếp qui-tòa p[illegible]: ý hiệp, nhưng nên thương đăng với bộ H.nh nhất luật thân-minh, để ân kiện hai bộ đều chiếu hễ mà làm, không tể thi các quan Công-sứ các tỉ h nhiều chỗ không rõ, vậy qui đại tư ần nghĩ rằ g: nên trình với viện Cơ mật thẩm nghĩ mới hiệp v. v. »

Viện tối chiếu như các lẽ bộ ấy tư nghĩ là tham-chước tình-lý mà làm cũng hiệp, vậy nay các bộ nên khác cũng xin chiếu như thế mà làm.

Khoản này đã thương với qui Khâm-sứ đại-thần duyệt-phúc, vậy xin tâu, hậu chỉ lục tuân.

Bản phiên này đã được chỉ-chuẩn.

VIỆC TRUNG-KỲ

QUẢNG NAM

Cầu Giáp năm đã chữa xong — Cái cầu Giáp năm ở vào khoảng k.lô-mét 148, nhân bị mấy trận lụt năm ngoái làm trầm sụt, và đ) tháng năm năm nay lại bị sập hẳn mất một vài gian, rồi mấy lâu con sông ấy vẫn phải tạm dùng phà chở. Mãi đến nay mới tu-bổ cầu lại được hoàn-toàn và đã bắt đầu cho đi lại từ trưa hôm 17 octobre.

Nhân cái cầu ấy bị lở mà sập người ta mới xét ra rằng cần sập là bởi tại nước chảy xoáy dưới cột cầu, khiến cột phải lún xuống lần lần, mà thành ra cái hại ấy. Vậy nên hiện nay ở các cầu sắt Lực-lộ đã phải dùng đá đổ phụ vào chân cột cầu, để tránh cái họa nước xoáy.

Quang-cảnh ngày mùa — Mùa màng tháng tám bội nay thâu-hoạch đã hoàn toàn, thật rất có phần phong-dộ.

Suốt một dọc đường từ Hàn vào tỉnh đ. đến đoạn nào cũng gặp người gánh lúa gạo lũ xem lẫn với ngựa xe. Trong các chốn thương-thôn nhà nào nấy lúa gặt về đầy vựa chất sau, lại thêm được cây rơm cao ngất-ngất; nơi nơi mừng rỡ, chốn chốn vui cười, trông quang cảnh thật rất có vẻ thái-bình, cũng đã bù được với những cái thảm trạng khổ huống trong mấy mùa trước.

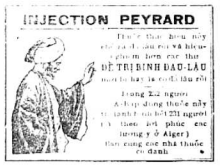
Lúa tháng tám được thế, mà lúa tháng mười xem cũng khá to, hễn những đám cấy sớm cũng đã gặt rồi, còn đám nào chưa gặt thì nhờ được trời mưa nắng điều-hòa thế nầy, cũng không lấy chi làm ngần ngại. Thật đáng mừng thay!

TOURANE

Thủy-phi cơ nước Ý. — Chiếc thủy-phi cơ của nước Ý-đại-lợi bay vòng quanh thế-giới, đã đến đây khi 11 giờ rưỡi trưa hôm 21 Octobre. Nhân vì có tin của phi-tướng báo trước rằng 8 giờ sáng sẽ đến nơi, nên tại tòa Đốc lý có treo cờ và sắp sẵn sẵn-sàng, bến k a sông nay trước tòa có đốt sẵn một đống lửa to để phi cơ thấy khói mà hạ. Phi cơ đến nơi họ xuống đậu dưới sông trước tòa Đốc lý, quan Đốc-lý mới phi-tướng de Pinedo vào trong tòa, và mặt người tòa-tiếu. Cứ theo lời phi-tướng thuật lại, thì ở Haïphong khởi hành khi 6 giờ kém 15, thấy tốt trời nên đi bỏ vượt qua dãy Trường-sơn, lên Vạn tượng để bay dựa theo mé sông Khong mà vô thẳng Saïgon; không ngờ khi đến gần Vạn-tượng bị mây mù nhiều quá lại phải quay trở về hải-phận Nghệ-an, rồi ở Nghệ-an bay theo mé bể mà vào đây, thành ra tiề mất hai giờ.

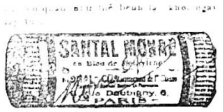
Quan Đốc-lý có mời phi-tướng ăn cơm, nhưng phi tướng từ ta rằng đã ăn dọc đường rồi. Nghỉ ngơi một lúc đến 1 giờ chiều lại khởi-hành bay thẳng vào bể Trung-kỳ vào thẳng Saïgon. Trước khi đ, phi-tướng có lượn qua lượn lại mấy vòng trên không, người trên thành-phố được xem tỏ-tỏ.

Chiếc phi-cơ này to mà khéo làm, lúc lên xuống lại rất dễ-dãi bình-tĩnh. Người đi xem chật phố đầy đường; không biết cơ-man nào mà kể.

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Ở các hàng bào-chế lớn đều có bán cả.
2066

Nhà Bán-sỏ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

NƯỚC HOA HIỆU L. T. PIVER

Nước hoa Floramy. . . . 0$95
Nước hoa Pompéia. . . . 0.95
Nước gội đầu Pompéia . 0.65

GIÁ HẠ NHẤT Ở BẮC-KỲ NÀY

Bán tại nhà Bào-chế CHASSAGNE

Số 59, phố Paul-Bert, Hanoi

PHÀM,

Thứ chè t t thời quanh năm uống lúc nào cũng thơm ngon. Thường lắm hạng chè chỉ vào độ đầu xuân thì uống được, ít lâu thì nhạt nhẽo. Đây là hạng chè già là cho nên gìn g ữ đến thế nào cũng không tránh khỏi được sự biến-động.

NHƯ,

Muốn được hạng chè chính hiệu NINH-THÁI thơm quanh năm lúc nào cũng ngon thơm. Vậy qui-khách muốn tránh sự biến-động ấy xin chực tiếp qua bộ chiếu cố cho hàn-hiệu tại Hanoi, Haiphong và Nam-định.

NINH-THÁI-HIỆU

Cái sức khỏe của đàn-bà
và cái bệnh đau lưng

Đàn-bà con gái lúc tuổi nhỏ lên, thường hay vàng da, sốt yếu, đau tim, đau gan, nhức đầu, nhất là buổi sáng lúc thức dậy. Người lúc ấy, lại còn lúc khi sinh-nở, lại thường yếu mệt, đau thờ thịt, nặng mi mắt, nặng bàn chân. Sau cùng đến lại còn lúc trở về già, hay mắc nhiều bệnh như tu-huyết, trong mình, nặng chân.

Trong những lúc ấy, đàn-bà muốn cho khỏi ốm đau thì nên giữ gìn bộ thận, mà lúc nào cũng phải giữ gìn bộ thận vì các bệnh của đàn-bà phần nhiều là bởi thận yếu đau mà đã mang chất bẩn, về [illegible] sinh nặng trong mình.

Trong khi ấy thuốc Pilules Foster rất công hiệu, về trong những khi đau thận, đau xương cốt, xương mắt cá chân, tiểu-tiện đục và có cặn, vân vân. Công dụng rất lắm. Các thuốc Foster bán tại số 25, bt Perdinand, Paris 17e

Hàng bào-chế nào cũng có bán

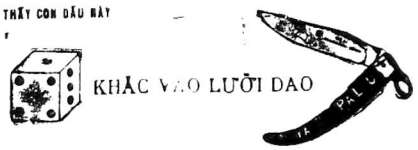

là hiệu to lụa tốt hơn cả

CÓ THẤY CON DẤU NÀY

KHẮC VÀO LƯỠI DAO

thì mới là hạng tốt, mà dùng nó thì thực là bền

PACHOD Frères & Cie LYON

2050

NHÀ BÀ-CHUÔNG

Tức là hiệu Bào-chế MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Thay huyết xấu.

Trị bệnh mất máu, khi huyết suy yếu thân thể mỏi mệt gầy còm, hay vì kém huyết sinh ra rác phải làm cho hay ho với uống thuốc này rất dễ, vì có mùi thơm không có lợm giọng bao giờ!

Bắt thuốc này có hội-đồng của quan Thầy-thuốc chứng-chỉ là hay.

Ấy là:

Thuốc nước bổ huyết

MÁU BỔ 1$40

NHÀ BÀ-CHUÔNG

Tức là hiệu Bào-chế MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Những người xanh bủng, huyết kém, nhất là con gái, những người đau mới khỏi, những người bị ngã nước mới khỏi nên dùng thuốc:

Peptonate de fer MONTÈS

Trước mỗi bữa cơm chính ăng mấy đợt.

Giá tiền 0$90

Hiệu bào-chế J. BLANC

L. BLANC kê-nghiệp

Lập tự năm 1886, tà thường gọi là hiệu thuốc Lập-lăng ở phố Trang-tiền (Rue Paul Bert) số 31, Hanoi-Tonkin

Giây nói số 59

NÊN ĐẾN ĐÓ MÀ HỎI:

ELIXIR HISTOGÉNIQUE *Thuốc nước . . . . Giá:* **1$25**

GRANULÉ HISTOGÉNIQUE *Thuốc hạt . . . . Giá:* **1.25**

Đều là thuốc bổ để trị bệnh lao, bệnh ghịp và các bệnh đau phổi rất hay. Người lớn trẻ con đều dùng được cả.

DÉPURATIF RIBAL. *Thuốc lầy huyết và tiêu độc (ta thường gọi là thuốc lọc máu) trừ các bệnh đau xương đau mình, mụn mọc ở mặt, trứng cá, v. v. . . . . Giá:* **1$30**

SIROP D'HÉMOGLOBINE SOLUBLE. *Thuốc trị bệnh hao mòn xanh xao rất là thần hiệu. Mỗi lần trước khi ăn cơm uống một thìa to . . . . . Giá:* **1$25**

Ai ở xa có cần hỏi gì cứ viết thơ về, bản hiệu xin trả lời ngay.

ĐÈN MĂNG-SÔNG

(LAMPE COLEMAN)

SÁNG NHƯ SAO BĂNG!

Rất tiện cho các nhà sang-trọng và các khách-sạn ở các nơi không có đèn điện

CÁCH DÙNG RẤT GIẢN-DỊ!

THẮP KHÔNG TỐN!

Bán tại: U. C. I. A. Haiphong

BƯU CỦA ÔNG CỐ DANH TIẾNG LARO-HE CHẾ RA HIỆU LÀ

QUINA-LAROCHE

THUỐC UỐNG BỔ TẠNG PHU VÀ TRỊ BỊNH RÉT CHẾ RA BỞI CÂY THUỐC QUINQUINA

Thuốc này hay lắm đã nổi tiếng khắp đâu đâu, công hiệu không có thuốc nào bằng. Thuốc QUINA LAROCHE là thuốc hay hơn hết cho bổ sức lại, bổ tạng phủ, trị bịnh rét lâm cho ăn ngủ, thuốc đó lấy làm hay về sự giam ai không đến quên đứng.

Ai ai đứng có cũng đứng, chẳng là người bịnh nặng đau bổ hay là con nít. Thuốc đó trị bịnh sau này: bịnh hay buồn yếu đuối, huyết suy, bổ sức lại cho bịnh lâm cho con người yếu đuối, bị trái hơn, bổ sức mau lớn ngon, rất hay cho trẻ nhỏ, trẻ trở trong tỉ vị nên bịnh đi đâu đứng nước hay thuốc QUINA LAROCHE đứng.

Con ai huyết suy về con gái lúc đang lớn đứng đau bổ sẽ LÀI lúc xanh xao, cũng như mấy bịnh bổ trước đây đều nên uống thuốc QUINA LAROCHE.

Những người ưa ở xứ hay có thấp rét cũng chẳng nên quên đứng thuốc đó.

Các bịnh bổ trên đây thuốc đó trị lấy làm mau và chắc. Chẳng những nó trừ bắt mà lại còn lại sức cho trong mình mạnh khỏe, lại thêm sức lực, ăn uống ngon có chừng và chẳng là giảm bớt thuốc đã rồng: Nước ngọt thanh của thiên thần chế ra (Liqueur de Jade) lời tục ngữ của người Tàu cho những thứ thuốc trị bịnh hay hơn hết thảy không thuốc nào bằng.

Từ khi chúng ta bán thuốc QUINA LAROCHE thì chúng ta có đứng có vạn giấy chứng và thơ nên ca mấy người bịnh và có vạn giấy của các quan lương y khắp nông lòng ta

Rất tại thuốc nước QUINA LAROCHE là một thứ thuốc lắm lợi cho người hay hết thảy

CÁCH DÙNG

Nước QUINA LAROCHE phải uống từ một ly tới ba ly có bán theo chai trước trọn một ngày trong hai bữa ăn. Còn muốn trị bịnh rét thì mỗi một khắc đồng hồ uống một ly, uống 8 ly trước cơn rét 2 giờ rưỡi, thế ly ly chót uống trước cơn nửa giờ.

Thuốc QUINA LAROCHE thường thì uống không pha nước mà khi trời nóng nực thì pha nước vô mà uống cho đã khát.

© COMAR VÀ CÔNG-TY ©

Ông thầy bán thuốc hạng nhứt tại Paris

© Certifié l'insertion

Imprimerie du Trung-Bắc-Tân-Văn

Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN